

Wiggins'in Özdeşlik ve Tür Kavramları Görüşü

Wiggins' Views on Identity and Sortal Concepts

Ali Suat Gözcü¹

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Felsefe Bölümü, Samsun, Türkiye

Öz

Özdeşlik ve süreklilikle ilgili çağdaş metafizik tartışmalarında özgün bir yeri olan David Wiggins, Peter Geach gibi düşünürlerin savunduğu göreceli özdeşlik tezine karşı çıkarak özdeşliğin mutlak ve zorunlu olduğunu savunur. Wiggins'in tözcü yaklaşımına göre, tutarlı bir özdeşlik kuramının geliştirilmesi, nesnenin zihinden bağımsız tür kavramları altında bireyleştirilmesiyle ve bu türlerin belirlediği ilkelere göre zaman içindeki sürekliliklerinin izlenmesiyle olanaklıdır. Wiggins bu bağlamda, nesnelerin temel ve kalıcı özdeşliğini belirleyen töz türleri ile geçici durumlarına karşılık gelen aşama türleri arasında ayrım yapar. Töz türleri, bir nesnenin varlığını sürdürmesini sağlayan etkinlik ilkesini içerir ve bu ilke, Theseus'un Gemisi gibi özdeşlik paradokslarıyla ilgili önemli çözüm önerileri sunar. Buna göre, bu makalede, Wiggins'in bireyleşimin türe bağlılığı ilkesinin ve töz türleri-aşama türleri ayrımının, özellikle tür kavramlarının epistemolojik yönü, parçaların değişimi ve biyolojik başkalaşım gibi konularda kendisine yöneltilen eleştirilere karşı, nesnelerin zamandaki sürekliliği sorununa tutarlı bir çözüm önerisi sunduğu gösterilecektir. Bu doğrultuda, çalışmada öncelikle Wiggins'in eserlerini temel alarak D-kuramının yapısı ortaya konulacak; ardından onun kuramının karşılaştığı mantıksal ve metafiziksel güçlükler, kuramına yöneltilen eleştirilerle birlikte incelenecek ve son olarak, bu eleştirilere karşı Wiggins'in kuramından türetilebilecek olası yanıtlar sunulacak kuramın ne ölçüde bunları karşıladığı gösterilecektir.

Abstract

David Wiggins, who holds a unique place in contemporary metaphysical debates concerning identity and continuity, opposes the thesis of relative identity advocated by thinkers like Peter Geach and argues that identity is absolute and necessary. According to Wiggins's substance-based approach, the development of a consistent theory of identity is made possible by the object's individuation under mind-independent sortal concepts and the tracing of its continuity in time according to the principles determined by these sorts. In this context, Wiggins draws a distinction between substance sortals, which determine the fundamental and permanent identity of objects, and phase sortals, which correspond to their temporary states. Substance sortals incorporate the principle of activity that enables an object to persist, and this principle offers important solutions concerning identity paradoxes such as the Ship of Theseus. Accordingly, this article will demonstrate that Wiggins's Sortal Dependency of Individuation Thesis and the substance sortals-phase sortals distinction offer a consistent solution to the problem of the continuity of objects in time, despite the criticisms leveled against them on issues such as the epistemological aspect of sortal concepts, change of parts, and biological transformation. To this end, the study will first outline the structure of the D-theory based on Wiggins's works; subsequently, the logical and metaphysical difficulties encountered by his theory, along with the criticisms directed at it, will be examined, and possible responses derivable from Wiggins's theory will be presented to show the extent to which these criticisms are met.

Anahtar Kelimeler

David Wiggins • tür kavramları • özdeşlik • D-kuramı • süreklilik

Keywords

David Wiggins • sortal concepts • identity • D-theory • continuity

“ Atıf | Citation: Gözcü, Ali Suat. "Wiggins' views on identity and sortal concepts". *Felsefe Arkivi–Archives of Philosophy* no. 63 (2025): 336–352. <https://doi.org/10.26650/10.26650/arcp.1611217>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Gözcü, A. S.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Ali Suat Gözcü alisuatgozcu@gmail.com

Extended Summary

This paper provides a comprehensive analysis of David Wiggins's philosophical theory concerning identity and sortal concepts, a cornerstone of contemporary metaphysical discussions. In his works, Wiggins puts forth a robust defense of necessary identity, directly opposing views that advocate for the relativity of identity. He argues that a coherent theory of identity can only be developed by defining objects under specific sortal concepts and by tracing their continuity through space and time. The core of Wiggins's project is a confrontation with the relative identity thesis, primarily associated with P. T. Geach. Geach contends that statements of identity are fundamentally incomplete unless specified by a sortal concept. An expression like "a is the same as b" must be articulated as "a is the same F as b", where F is a sortal. This formulation leads to the R-theory (relativity theory), which allows for the possibility that "a" can be the same F as "b" but not the same G. To illustrate, Geach uses the "Leeds" example, where counting the inhabitants by the sortal "human" and the sortal "surman" (persons with the same surname) could yield different results, suggesting identity criteria are context-dependent. Wiggins refutes this R-theory, arguing that it violates the necessity of identity as dictated by Leibniz's Law of the Identity of Indiscernibles. For Wiggins, if "a" and "b" are genuinely identical, they must share all their properties without exception. The R-theory's allowance for "a" to be the same F but not the same G as "b" implies they do not share all their properties, creating a logical contradiction. Thus, identity must be an absolute and necessary relation, not a relative one. A central pillar of Wiggins's D-theory is the distinction between substance sortals and phase sortals. Substance sortals define what an object fundamentally is throughout its entire existence and provide its "principle of activity" and persistence. These determine the object's essential nature. Phase sortals, conversely, describe temporary stages or phases in an object's life, such as "child", "student", or "old man". Wiggins maintains that an object's enduring identity is anchored to its substance sortal, not its transient phase sortals, which are insufficient for determining identity over time. However, as this paper details, Wiggins's sortal essentialism is not without its critics. The theory faces challenges from various philosophical paradoxes and counterexamples. H. W. Noonan challenges the framework using the Ship of Theseus paradox, arguing that an object can plausibly remain the "same object" even after all its constituent parts have been replaced. H. S. Chandler points to the problem of biological metamorphosis, such as a caterpillar becoming a butterfly. This transformation poses a significant challenge, as it seems to imply that a single individual can exist under different substance sortals ("caterpillar", "butterfly") at different times, which Wiggins's theory, on its face, disallows. While a standart Wigginsian response would be to posit a higher order substance sortal (for instance, "lepidopteran") under which "caterpillar" and "butterfly" are mere phase sortals. J. Mooney proposes an alternative that rejects the object-matter distinction, arguing that identity follows a path of minimal change, allowing an object to transition between kinds, like a "car" becoming a "heap of scrap". Finally, philosophers like P. Mackie and P. Snowdon question the epistemological basis for determining which sortals are genuinely essential and necessary. Mackie uses the example of "leopard" and "feline"; while "leopard" seems to function as a substance sortal, it is subordinate to "feline", suggesting it is a contingent rather than a necessary kind, thus blurring the lines of Wiggins's sharp distinction. Wiggins offers his own solution to the Hobbesian version of the Ship of Theseus paradox. He rejects "best candidate" theories, which would make an object's identity dependent on the existence of another object. Such theories, he argues, violate what he calls the "only 'a' and 'b' rule": the question of whether "a" is identical to "b" should depend only on facts about "a" and "b", not on any external object, for instance "c". To solve the paradox while respecting this rule, Wiggins proposes a condition for the persistence of artifacts: an artifact survives only if it retains a significant proportion of its original matter. This material constraint prevents two competing ships from having a legitimate claim to be the original, thus dissolving the paradox within his D-theory. Wiggins's sortal-dependency of individuation thesis offers a powerful and systematic metaphysical apparatus for understanding the problems of identity and persistence. His most lasting and original contribution is the rigorous effort to safeguard the logical necessity of identity (Leibniz's Law) by anchoring it within a comprehensive ontology. This work establishes the D-theory as the most philosophically consistent and explanatory model, positioning it as a formidable alternative to both relativistic approaches and merely formal solutions to the question of how things persist through change.

Giriş

Metafiziğin en önemli konularından biri, nesnelerin sürekli değiştiği bir dünyada zaman içindeki kalıcılığının ve özdeşliğin nasıl açıklandığıyla ilgilidir. Gündelik deneyimin de konusu olan özdeşlik sorununu, eski metafiziklerde sıklıkla gördüğümüz kil parçası ve heykel örneğiyle serimlemek hem sorunu hem de Wiggins'in girdiği tartışmanın

nereden başladığını görebilmeyi kolaylaştırabilir.¹ Buna göre, bir kil parçasını bir heykeltıraş işliyor ve bir heykele dönüştürüyor. Bu işlemten sonra, heykel ve kil parçası aynı uzayı kaplamakta ve aynı maddeyi paylaşmaktadır. Ancak buradaki sorun, ikisinin özelliklerinin farklı olmasıyla ortaya çıkmaktadır çünkü heykel, şekillendirilmeden önce yoktu, ama kil parçası vardı. Aynı şekilde, heykel parçalanıp formunu yitirdiğinde varlığını sürdüremezken, kil parçası var olmaya devam edebilir. Burada hem heykel ve kil parçasının aynı nesne mi, yoksa iki ayrı nesne mi olduğu hem de eğer ikisi ayrı nesnelerse, iki farklı nesnenin aynı zaman bölümünde ve uzayda nasıl bulunabildiği sorusu ortaya çıkar.²

Wiggins, bu türden sorunların temelini oluşturan, özdeşliğin mutlak ve zorunlu bir bağıntı olması gerektiği yönündeki mantıksal zorunluluğu korumak için kuramını geliştirir. Aşağıda gösterileceği gibi, Peter Geach'in görelî özdeşlik görüşü gibi farklı yaklaşımlar, özdeşliğin bağlama ya da türe bağımlı yaparak, geçişlilik ilkesi ve Leibniz'in ilkesini tutarlı uygulamasını engeller. Çünkü, bir nesne bir başka nesneyle belirli bir tür altında aynı olabilirken, farklı bir tür altında aynı olmayabiliyorsa, bu durum bu iki nesnenin tüm özelliklerini paylaşmadığını gösterir ve mantıksal bir çelişki ortaya çıkar.

Wiggins'in tür gerçekçiliğine dayanan kuramı, bu mantıksal zorunluluğu kurtarmak için getirilmiş metafiziksel bir sınırlama işlevi görür. Onun kuramı, nesnelerin tüm varoluşları boyunca kapsandığı tekil bir töz türü kavramını zorunlu yaparak, zamandaki süreklilik için belirlenen ölçütü mutlak ve tekil bir gönderim noktasına bağlar. Wiggins'in bu yaklaşımı, özdeşlik bağıntısının zorunlu olmasını sağlayarak, görelî özdeşliğin neden olduğu mantıksal belirsizliklerin önüne geçmeyi amaçlar.³

Wiggins, her özdeşlik yargısının mutlak olduğunu ve bir tür kavramına göre belirlendiğine yönelik savını şu iki temel varsayıma dayandırır: İlki, tür kavramlarının nesneleri tanımlayarak bireyselleştirmesi; diğeri ise, bu türler altında sınıflandırılan nesnelerin, uzay ve zamandaki sürekli varoluşları yoluyla özdeş kalmalarıdır.⁴ Wiggins'e göre özdeşlik, süreklilik ve töz, yalnızca dilin kullanımından doğan kavramlar değildir, gerçekliğin yapısını yansıtan metafiziksel kategorilerdir. Wiggins'in bu tutumuna göre nesneler, onları kavrama biçimimizden bağımsız olarak varolur.⁵ Wiggins bu görüşünü şöyle dile getirir: "Birinin bir yaprağı, bir atı, bir güneşi, bir yıldızı ya da her neyse onu ayırması için, ayırdığı şeyin bir yaprak, bir at, bir güneş ya da bir yıldız için doğru bireyselleştirme ilkesini taşıması gerekir."⁶ Wiggins'in kavramlar ile gerçekliğin bağıntısını daha tutarlı kurma çabasına göre, insan zihni gerçeklikle karşılıklı bağıntı içinde şekillenir. Bu doğrultuda, Wiggins'in amacı, gerçekliğin ne olduğunu değil, deneyime uygulanan tür kavramlarının

¹Bkz. Ryan Wasserman, "Material Constitution," *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2021, <https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/material-constitution/>.

²S. Kripke ve H. Putnam gibi, Wiggins'i etkileyen çağdaşlardan bazıları, "kil" ve "heykel" gibi terimlerin anlamlarının yalnızca bilme süreçlerince belirlenmediğini ve bilme koşullarına bağlı olmadığını, türlerin üyeleri olan nesnelerde olduğu varsayılan ortak ve temel bir doğa yoluyla belirlendiğini ileri sürmüşlerdir. Bunlar arasında Kripke'nin görüşleri ilgi çekicidir. Kripke'ye göre, örneğin, parçaları ahşap olan bir masanın buzdan yapılmadığının bilgisinin a priori bilinmemesi durumunda olduğu gibi, nesnelere ilişkin tüm bilgiler a posterioridir ve gözleme dayanmalıdır. Bkz. Saul A. Kripke, *Naming and Necessity* (Harvard University Press, 1980), 63.

³Çağdaş analitik felsefede önemli bir yeri olan P. T. Geach, özellikle "Identity" (1980) ve *Reference and Generality* (1968) çalışmalarında gönderim, çalışmamızla da ilgili olan görelî özdeşlik yanında, özel adlar ve anlam gibi önemli konularla ilgili özgün görüşler ortaya koymuştur. Bu yazıda yalnızca onun görelî özdeşlik savına kısaca değinilecektir.

⁴Wiggins, tam da bu türden açmazlara yanıt olarak *Identity and Spatio-Temporal Continuity* (1967) ve *Sameness and Substance Renewed* (2001) adlı çalışmalarında, mantıksal olarak tutarlı ve Aristotelesçi töz ontolojisine dayanan bir özdeşlik kuramı geliştirmeye çalışır. Bunun yanında, Wiggins'in türlerle ilişkin inançlarımız değişse de türlerin gerçek dünyada aynı kaldığı yönündeki görüşünü oluştururken H. Putnam'ın değişen kuramlara karşın gönderimin aynı kaldığı düşüncesinden etkilendiği söylenebilir. Putnam'ın anlamın psikolojik durumlara indirgenemeyeceğini ileri sürmesi gibi, Wiggins de türlerin zihinle sınırlanmadığını savunur. Bu etkileri görmek için ayrıca Wiggins'in *Continuants* (2016) derleme çalışmasındaki makalelerine bakılabilir.

⁵Bkz. David Wiggins, *Sameness and Substance Renewed* (Cambridge University Press, 2001), 148–49. Wiggins'e göre bu yaklaşım, gerçekliğin tek bir doğru ve tam bir betimlemesinin olduğunu değil, zihinden bağımsız varolan gerçekliğin çeşitli yollarla, söz gelimi tür kavramlarıyla yakalanabileceği savını içerir. Bkz. David Wiggins, *Continuants: Their Activity, Their Being and Their Identity* (Oxford University Press, 2016), XIV.

⁶Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 150. Wiggins'in türlerin ve tözlerin zihinden bağımsız gerçek varlıklar olduğu yönündeki varsayımı, W. V. Quine'nin kuramıyla çelişir. Onun "Word and Object" çalışmasında verdiği "matematikçi ve bisikletçi" örneğine göre, biri matematikçi olarak zorunlu bir şekilde rasyonelken, bisikletçi olarak olumsuz olarak rasyoneldir. Dolayısıyla, ona göre bu, zorunluluğun nesnelerin kendisinin bir özelliği değil, dilin kullanımından kaynaklanan ya da tanımlara dayalı bir özellik olduğunu gösterir. Bu yaklaşım, Wiggins'in türlerin nesnelere ilişkin gerçek ayrımlara karşılık geldiğini savunan kuramının tersine, bunların doğru bir şekilde uygulandığı nesneleri düşünmemiz sağlayan dilsel araçlar olduğunu savunur.

gerçeklikte nelere karşılık geldiğini belirlediğini göstermektedir.⁷

Böylelikle, bu çalışmanın amacı doğrultusunda, öncelikle Wiggins'in kuramının tözcü temelleri, Geach'in görelî özdeşlik görüşüne karşı geliştirdiği mutlak özdeşlik düşüncesi, özdeşliğin biçimsel özelliklerinin (süreklilik, belirlilik ve zorunluluk) Leibniz'in ilkesinden türetilmesi⁸, töz ve aşama türleri ayrımı ayrıntılı bir şekilde çözümlenecektir. Ardından D-kuramının, özellikle yapay nesneler ve başkalaşım gibi zorlu durumlarda karşılaştığı açmazlarla birlikte Noonan ve Lewis gibi çağdaş düşünürlerin Wiggins'in yönelttiği temel eleştiriler, kuramın zayıf kaldığı noktaları belirlemek için ele alınacaktır. Son aşamada ise, bu eleştirilere karşı Wiggins'in bireyleşimin türe bağlılığı ilkesinden türetilebilecek olası yanıtlar sistematik bir şekilde sunulacaktır.

Görelî ve Zorunlu Özdeşlik Sorunu

Peter Geach, özdeşliğin mutlak ya da zorunlu olmadığını, belirli nesnelerin birbirleriyle özdeşliklerinin bağlamlarına göre belirlendiğini savunur.⁹ Geach şunu söyler: "Birisi "x, y ile aynıdır" dediğinde, bu, benim görüşüme göre, eksik bir anlatımdır; bu, "x, y ile aynı A'dır" demenin kısaltmasıdır; burada "A", konuşmanın bağlamından anlaşılan bir sayılabilir adı temsil eder – ya da bu yalnızca yarı-biçimlenmiş bir düşüncenin belirsiz bir anlatımıdır."¹⁰ Ona göre "a, b ile aynı F'dir" şeklinde bir tür kavramıyla bunun (F) tamamlanması gerekir, yani "aynı" olmak her zaman "aynı F" (aynı türden şey) olmak anlamına gelir. Bu "F" terimi herhangi bir terim değildir, özdeşliği sağlayan terimlerdir. Dolayısıyla, ona göre, her terim özdeşlik sağlamaz, yalnızca "kedi", "adam" gibi terimler bu işlevi görebilir ama "sarı", "deniz" gibi terimler bunu yapmaz. Böylece "a, b ile aynı kedi denilebilirken, "a, b ile aynı kırmızı" bir özdeşlik ilişkisi sağlamaz.¹¹ Geach, nesnelerin geçirdiği küçük değişimlerin (onun verdiği örneğe göre, 1000 tüyü olan bir kedinin her defasında bir tüyü eksik olduğunda, tüylerinin sayısı farklı olan her birinin ayrı kediler olduğu ileri sürülemez) yeni nesneler yaratmadığını, aynı nesneler olarak varolduğunu savunur. Bununla birlikte, nesneler ("kedi") tür kavramları altında aynı nesnelerken, özelliklerinin değişmesiyle, "tüylerin sayısı" kavramı altında farklıdır.¹²

Geach'e göre, iki ögeyi birbirine bağlayan ikili yüklemeleri, aynı tür-terimi ve aynı örnek-terimi yüklemelerinin tek bir şeyin özdeşliğini belirlemek için kendine özgü koşulları içerir. Aynı tür-terimi yüklemeleri, terimlerin anlamı ve kullanım bağlamı açısından aynı tür içinde kapsanıp kapsanmadığını belirlerken; aynı örnek-terimi yüklemeleri ise, belirli bir bağlam içinde aynı terim formunun yeniden kullanımını belirler. Geach açısından aynı terim, farklı ölçütlerle farklı bağlamlarda kullanılabilir.¹³ Geach'e göre önermeler doğru olsa bile, önermede geçen genel terimler konuşmacının zihnindeki belirli terimleri karşılamayabilir, dolayısıyla, mantıksal zorunluluk burada kişisel ilgilerle aşılabilir.

Geach için bu ayrım, aynı zamanda özel adlarla ilgili görüşüyle ilişkilidir. Ona göre özel adların anlaşılması için, gönderim yaptıkları şeylerin hangi özdeşlik ölçütlerini içerdiğini, yani nominal özelerini bilmeyi gerektirir. Söz gelimi, ona göre, "Jemima" adı, "aynı kedi" olma ölçütünü içerir. Geach'e göre "her özel ad için, o özel adın hangi özdeşlik gerekliliklerini taşıdığını belirtmek üzere "aynı" ile başlayan bir ortak adın karşılık gelen bir kullanımı vardır... "Jemima"-"aynı

⁷"Sortal" terimini, Denkel gibi biz de Türkçe'de "tür" terimiyle karşılamayı uygun gördük. Bkz. Arda Denkel, *Nesne ve Doğası* (Doruk Yayınları, 2003), 93. Wiggins tür kavramlarının gerçeklikle ilişkisini şu şekilde betimler: "Savımız yalnızca deneyime uyguladığımız tür kavramlarıyla, orada neyi bulabileceğimizi belirlediğiydi-tıpkı bir ağın boyutunun ve gözeneklerinin denizde hangi balıkların olduğunu değil, hangi balıkları yakalayabileceğimizi belirlediğini göstermekti." Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 152.

⁸Leibniz, birçok çalışmasında özellikleri aynı olan eşlerin örtüştüğünü, birbirlerinin yerlerine geçtiklerinde sonucun değişmediğini ve birbirinden ayırtedilemeyen iki bireyin olmayacağını savunur. Bkz. Gottfried Wilhelm Leibniz, *Philosophical Papers and Letters: A Selection*, 2nd ed., trans. Leroy E. Loemker (Kluwer Academics Publishers, 1989), 371-73 ve 687.

⁹Bkz. P. T. Geach, "Identity," *The Review of Metaphysics* 21, no. 1 (1967): 3-4.

¹⁰Geach, "Identity," 3. Geach'ın çağdaşı olan G. E. M. Anscombe da onun gibi söz konusu mutlaklık ve zorunluluk savının önemli güçlükleri içerdiğini, özdeşliğin görelî olduğunu savunanlardan biridir.

¹¹Bkz. P. T. Geach, *Reference and Generality: An Examination of Some Medieval and Modern Theories* (Cornell University Press, 1980), 215-16. Geach'ın bu görüşünü daha sonra Eli Hirsch kendi kuramı içinde sürdürmüştür. Hirsch de Geach gibi "kırmızı" gibi terimlerin nesnelerin özdeşliği ve süreklilikleri için belirleyici olmadığını savunur.

¹²Denkel, Geach'ın nesneler ile onları oluşturan parçaları (Tibbles ile dokularını) özdeşleştirme hatası yaptığını, bunların özdeşlik ölçütlerinin farklı olduğunu ve bu nedenle özdeş olmadıklarını düşünür. Bkz. Arda Denkel, *Object and Property*, Cambridge Studies in Philosophy (Cambridge University Press, 1996), 79.

¹³Bkz. Geach, "Identity," 10-11.

kedî”¹⁴ Ona göre tüm bu durumlar, özel adların nominal özleri taşıdığını gösterir. Geach'e göre, “Jemima” gibi özel adlar “kedî” teriminin içerdiği özdeşlik ölçütlerine bağlıdır ve “dişi” ya da “paspasın üstünde oturan” vb., özelliklerin ya da sıfatların bir toplamı değildir.¹⁵ Böylece, Geach'in görelî özdeşlik görüşünün en belirgin sonucu olan argümanı ortaya çıkar: “a, F kavramına göre aynı b olabilirken, başka bir G kavramına göre aynı olmayabilir”.¹⁶ Onun bu yaklaşımı, mutlak özdeşliğin temel dayanağı olduğu varsayılan Leibniz ilkesine uymaz. Geach'e göre, bu ilke evrensel geçerli değildir ve özdeşliğin görelî bir şekilde doğru olduğu durumlar vardır.

Wiggins ise, Geach'te gördüğü gibi, bir nesnenin bir başka nesneyle aynı olmasının “aynı ne?” sorusunu ortaya çıkardığını ve “aynı nesne” belirlemesinin de ancak belirli bir tür kavramı altında anlamlı olabileceğini düşünme eğilimindedir.¹⁷ Buna karşın Wiggins, Geach'in özdeşliğin belirli tür kavramları altında farklı şekillerde tanımlanabileceğini, herhangi bir nesne bir tür kapsamında bir nesneyken, başka bir tür kavramı altında farklı bir nesne olabileceğini savunan kuramına karşı çıkararak, özdeşliğin mutlaklığını temellendiren bireyleşimin tür bağıllığı kuramını geliştirir.¹⁸

Wiggins için, bir özdeşlik ilişkisi herhangi bir töz türü altında bir kez kurulduğunda, Leibniz'in ilkesi bu özdeşliğin kapsanabilir olan tüm diğer türler için de geçerli olmasını zorunlu yapar. Buna göre, Wiggins, özdeşliğin mantıksal özelliklerini, söz konusu yasadan türettiğini şu şekilde dile getirir: “Bu (ilke), eğer x, y ile aynı şeyse, öyleyse, x'in ve y'nin tüm özelliklerinin aynı olmasını gerektirir.”¹⁹ Bundan yola çıkılarak, özdeşliğin geçişliliği, zorunluluğu, belirliliği ve sürekliliği gibi özellikler türetilir.

Wiggins, bu noktada Leibniz'in iki ilkesi arasında bir ayırım yapar. Ona göre, özdeşlerin ayırtedilemezliği (eğer “a=b” ise, bu ikisi tüm özellikleri paylaşırlar) ilkesi özdeşliğin temel kuralıdır ve nesnelerin özdeşliklerini belirlemede kesin bir ölçüt sunup, özdeş olan iki nesnenin ayırt edici hiçbir özelliğinin olamayacağı kuralını içerir; buna karşın, ayırtedilemezlerin özdeşliği ilkesi (eğer “a” ve “b” tüm özellikleri paylaşıyorsa, bu durumda “a=b”dir) ise, tartışmalı metafizik bir savdır çünkü iki şeyin tüm özelliklerinin tam olarak karşılaştırılması olanaklı olmayabilir.²⁰ Wiggins'e göre R-kuramı, işte bu temel ilkeyle çelişir. Ona göre bu kuram, bir şeyin (a) bir başka şeyle (b) belirli bir yönden (F türü gibi) aynı, ama başka bir yönden (G türü gibi) farklı olabileceğini varsayar. Ona göre bu şu anlama gelir: “a, b ile aynı F'dir ama a, b ile aynı G değildir”.

Wiggins, bu çelişkiyi *Theseus'un Gemisi* örneğiyle şu şekilde gösterir: Aynı gemi için hem “çalışan gemi” hem de “otuz kürekli gemi” türleri temel alınır ve biri denizdeyken diğeri tersanede yeniden kuruluşa, iki farklı geminin aynı anda var olması gibi bir çelişki ortaya çıkar.²¹ Wiggins'e göre, eğer a, b ile aynı F ise, bu durumda a'daki her bir özellik b'de de olmalıdır, yani “a ile aynı G olma özelliğini taşımalıdır”. Leibniz Yasası gereği: “a'nın kendisiyle aynı G olması” ancak ve ancak “b'nin a ile aynı G olması” durumunda doğrudur. Wiggins'in özdeşlik kuramının temelinde, özdeşliğin belirli

¹⁴Geach, *Reference and Generality: An Examination of Some Medieval and Modern Theories* (1980), 68.

¹⁵Geach'in özel adların nominal özlüklerinin olduğuna ilişkin görüşü, daha sonra gösterileceği gibi, Wiggins'in töz türleri yaklaşımından farklıdır. Geach'e göre, örneğin, “Thames” adındaki nesnenin nominal özü, “nehir” adıyla temsil edilir ve bu ad töz türü değildir, “nehir” adı suyun belli bir ortamda akması anlamında ilineksel bir durumdur. Bkz. Geach, *Reference and Generality: An Examination of Some Medieval and Modern Theories* (1980), 68–69.

¹⁶Yazının devamında görüleceği gibi, bu aynı zamanda maddi oluşum sorununa karşılık gelmektedir. Geach, iki şeyin örneğin “aynı ırmak(-dır)” olabilirken ile “aynı su(-dır)” olmayabileceğini göstermeye çalışır. Bkz. Geach, *Reference and Generality: An Examination of Some Medieval and Modern Theories*, 150–54.

¹⁷Ayers, nesnelerin özdeşliklerinin ve benzerliklerinin belirlenimi için tür kavramların zorunlu olduğu görüşünü eleştirir ve türlerin her durum için geçerli olmadığını düşünür. Ona göre, daha önce herhangi bir tür sınıflandırması içine alınmayan nesneler ‘şey’ genel terimi altında, başka bir tür kavramına gerek duyulmadan bütünlüklü olarak tanımlanabilir. Ayers açısından fiziksel şeyler tür kavramları olmadan da kendi başlarına özdeş olarak varolabilir. Bkz. Michael R. Ayers, “Individuals without Sortals,” *Canadian Journal of Philosophy* 4, no. 1 (1974): 114–15.

¹⁸Shoemaker açısından Geach, Wiggins'in ileri sürdüğü gibi, özdeşliğin görelî olduğunu belirterek belirsizliğe neden olmaz; tersine, ona göre Geach, özdeşlik bağıntısındaki nesnelerin gönderimlerinde belirsizliğin olduğuna dikkat çeker. Bkz. Sydney Shoemaker, “Wiggins on Identity,” *The Philosophical Review* 79, no. 4 (1970): 533. Denkel'in yorumu için bkz Denkel, *Nesne ve Doğası*, 96.

¹⁹Wiggins, *Continuants*, 3.

²⁰Wiggins, Leibniz yasasını metafizik bir zorunluluk olarak değil, daha çok bilgiye ulaşmak, nesneleri ayırt etmek ve kavramak için mantıksal bir temel olarak görür. Dolayısıyla Wiggins'in R-kuramına karşı ileri sürdüğü biçimsel kanıt, Leibniz'in özdeşlerin ayırtedilemezliği ilkesinden yararlanarak oluşturduğu özdeşliğin biçimsel mantığına ve anlamına dayanır, metafiziksel açıdan tartışmalı olan ayırtedilemezlerin özdeşliği ilkesine değil. Bkz. Wiggins, *Continuants*, 8. Denkel de Leibniz'in bireyleştirme ilkesini “aynı şeylerin ayırtedilemezliği” ilkesiyle sınırlı tutmadığını, bunun yanında bir bireyin belirli bir zamanda taşıdığı her bir özelliğin o bireyin önceden belirlenmiş doğası yoluyla o anda gerekli kılındığı tezini de içerdiğini düşündüğünü belirtir. Bkz. Denkel, *Object and Property*, 59.

²¹Bkz. Wiggins, *Continuants*, 22–23.

olduğu savı yer alır. Buna göre, eğer a bir G ise, bu durumda a, kendisiyle aynı G'dir".²² Ancak R-kuramının varsaydığı gibi, "a, b ile aynı F" ise, bu durumda, "a'nın kendisiyle aynı G olması" ile "b'nin a ile aynı G olması" mantıksal bakımdan eşdeğerdir. Böylece, a'nın kendisiyle aynı G olması doğru olduğundan, b'nin a ile aynı G olması, (yani a'nın b ile aynı G olması) gerekir. Wiggins'e göre bu sonuç, görelî özdeşlik kuramının ilk varsayımının ikinci bölümüyle (a, b ile aynı G değildir) çelişir.²³

Bu yaklaşım açısından bir nesne, tür kavramında kapsanmasının yanında bir de belirli özelliklerin bu nesneye yüklenmesi yoluyla tanımlanabilir. Wiggins'e göre bu özellikler yalnızca dışsal ya da kalıcı olmayan [non-permanent] özellikler değil, aynı zamanda özsel özelliklerdir.²⁴ Çünkü renk, şekil, ağırlık gibi geçici özellikler zamanla değişebilir, buna karşın nesne aynı nesne olarak kalmayı sürdürebilir. Bu nedenle Wiggins açısından özdeşlik yalnızca özelliklerin benzerliğiyle açıklanamaz, bunun yanında tözlerin örtük olarak tür altında bireyleştirilmeleri gerekir.²⁵

Wiggins'in D-kuramına göre, nesnelerin özdeşlikleri, tür belirleyici özellikler yoluyla sağlanır. Örneğin, "Cicero" ve "Tully" gibi iki adla anılan birinin aynı kişi olması durumunda özdeşlik bir özellik olarak tanımlanır. "Cicero=Tully" gibi belirlemeler, tür kavramının bağlamını göz önünde bulundurarak özdeşliğin anlaşılmasını sağlar. Bununla birlikte bu durum tümeller açısından geçerli değildir, çünkü tümeller durumunda bu şekilde bireysel belirlemeler yapılamaz. Bir nesnenin her an bir tür altında girmesi ilkesi kendi başına yetersizdir, çünkü bir nesnenin t₁ anından bir "g" tözü olup, t₂ anından tümüyle farklı bir "h" tözü olabileceği gibi bir değişim olanaklı olurdu. Bu durum, Wiggins için, tek bir yaşam öyküsü olan bir kalıcı töz düşüncesine aykırıdır. Bu nedenle, tek bir temel töz gerekliliği, bir nesneyle ilgili tüm özdeşlik yargılarının mutlak olması için zorunludur.

Bireyleşimin türe bağlılığı ilkesi, bir nesnenin tüm varoluşu boyunca kapsandığı tekil bir tür kavramını gerektirir. Bu ilke yoluyla, bir nesnenin zamandaki sürekliliği için belirlenen ölçüt, mutlak ve tekil bir gönderim noktasına bağlanır ve bu yolla, özdeşlik bağıntısının zorunlu olmasını sağlayarak, mantıksal belirsizliklerin ortaya çıkmasını engeller. Bu mutlak özdeşlik zorunluluğu, kuramının temel bileşeni olan töz türleri ayrımını gerekli yapar.²⁶ Wiggins'in bireyleşimin tür bağlılığı kuramına (D-kuramı) göre, bir nesnenin bağlı olduğu töz türü (substance sortal), onun zaman içindeki varlığını sürdürme ve bireyleşme ilkesini sağlar. Wiggins, "aynı ne?" sorusunu, özdeşlik yargılarının merkezine yerleştiğini düşünür, ancak bu soruyu görelî özdeşliği savunmak için değil, nesnenin temel türünü belirlemenin önemini göstermek için kullanır.

Özdeşlik ve Maddi Bileşenler

Metafiziğin temel sorunlarından biri olan bir nesne ile onun oluşturan madde arasındaki ilişki sorunu, Giriş bölümünde tanıtılan, "kil parçası ve heykel" örneğiyle ortaya çıkan ikilemde belirginleşir. Bir yanda, sağduyuya dayanarak bu ikisinin tek bir nesne olduğu düşünülürken; diğer yandan da bir önceki bölümde açıklanan Leibniz ilkesi gereği bunların

²²Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 35 ve 162. Wiggins'in bu savı, Leibniz'in ilkesi yanında, çağdaşı olan G. Evans'ın belirsiz özdeşlik kavramının mantıksal açıdan çelişkilere neden olduğu yönündeki görüşüne dayanarak kurulmuştur. Evans için iki nesnenin özdeşliğinin belirsiz olması, bu ikisinin farklı özellikler taşıdığı, dolayısıyla özdeş olmadıkları anlamına gelir. Ona göre, a'dan farklı özellikleri olan b'nin a ile "belirsiz özdeş olma" özelliği taşıdığı söylenebilirken, a bu özelliği taşıyamaz, çünkü a kendisiyle belirli bir şekilde özdeştir, dolayısıyla "a" ile "b" farklı özellikleri taşıy ve Leibniz Yasası gereği bu iki nesne özdeş olamaz. Bkz. Gareth Evans, "Can There Be Vague Objects?," *Analysis* 38, no. 4 (1978): 208, <https://doi.org/10.2307/3327996>.

²³Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 25-26. Wiggins'in bu görüşünü Shoemaker daha kolay anlaşılır bir şekilde şöyle dile getirir: "eğer F ile aynıdır" gibi özdeşlik ilişkileri dönüşlüye ve Leibniz Yasası'nda olduğu gibi yerine geçebilirlik sağlıyorlarsa, bu durumda a hem F hem de G ise, b ile aynı G olmadan b ile aynı F olamaz. Bkz. "Shoemaker, "Wiggins on Identity," 530.

²⁴Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 57.

²⁵Denkel'in tür özcülüğü yorumu için bkz. Denkel, *Nesne ve Doğası*, 84-85.

²⁶Wiggins, Aristoteles'in *Kategoriler*'de (3b33-38) belirttiği, tözlerin derece farkının olmadığı, belirli bir töz olan "insan"ın başka bir zamanda daha az ya da fazla insan olmayacağı yönündeki görüşüne yakın durur ve Locke'un nominalist tutumuna katılmaz, çünkü Locke, nesnelere ilişkin bilginin izlenimlerle sınırlı olduğunu ve onların yalnızca gözlemlenebilir niteliklerini, yani nominal özerlerini bilebileceğimizi düşünür. Örneğin, bir "altın"ın nominal özü sarı rengi, ağırlığı, işlenebilir olması gibi gözlemlenebilir niteliklerin biraya getirilmesiyle elde edilen soyut bir ideadır. Ona göre nesnenin gerçek doğasının ne olduğunun bilgisi bize deneyim yoluyla verilemez. Locke gibi düşünüldüğünde, nesneler arasında varmış gibi görünen (doğal türler) ayrımlar, nesnelerin sınırları aslında bizim sınıflandırmalarımızla ilgili olduğu ve nesnelerin türlerinin değişmesi olanaklı olduğu çıkarımı yapılabilir. Bununla birlikte Wiggins, bu görüşe katılmaz ve nesnelerin özsel özelliklerinin (Putnam bunlara "önemli" (important) özellikler der) zihinden bağımsız olduğunu, tür değişiminin olanaksız olduğunu savunur. Bkz. Wiggins, *Continuants*, 48.

tüm özelliklerini paylaşmaları gerektiği kabul edilir. Bu sorunu çözümlmek için, Wiggins'in kuramında üç farklı adım ortaya konulmuştur. (i) Leibniz Yasası gibi temel mantıksal ilke göz ardı edilebilir, (ii) iki nesnenin aynı uzayı kapladığına ilişkin gözlem verileri göz ardı edilebilir ve son olarak (iii) iki farklı nesnenin aynı anda aynı uzayı kaplayabileceği ileri sürülebilir.

Wiggins, son adımı (iii) izleyerek kuramını geliştirir ve bunu yaparken ortaya çıkan sorunları çözebilmek için “kurucu ‘-dır’ [constitutive ‘is’]” adını verdiği kavramsal bir araç ile özdeşlik önermelerindeki “-dır” (the ‘is’ of identity) arasında ayırım yapar. Onun verdiği örneğe göre, “Hesperus, Hesperus’tur” önermesinde kullanılan “-dır” eki, sayısal özdeşlik, diğer bir söyleyişle, iki adın ya da tanımın tek bir nesneye gönderim yaptığını anlatan bir karşılıklık ilişkisidir ve bu ilişki geçişlidir.²⁷ Ancak, Wiggins’e göre “heykel kildir” gibi önermelerde kullanılan “-dır” eki özdeşlikten çok, bir nesnenin bir başka nesne yoluyla oluşturulduğu bir ilişkiyi belirtir. Wiggins, ağaç (T) ve onu oluşturan moleküller (W) örneğiyle bu ayrımı şu şekilde açıklar: Ağaç ve molekül yığını aynı yer ve zamanda bulunsun da özdeş değildir, çünkü farklı süreklilik ve yaşamı sürdürme koşullarını taşırlar.²⁸

Wiggins'in özdeşlik ile oluşturma ilişkisi arasında yaptığı bu ayırım, (i)'in göz ardı edilmesi durumunu ortadan kaldırır, çünkü Leibniz ilkesi yalnızca özdeşlik önermeleri için geçerlidir ve “heykel kildir” önermesi bir özdeşlik önermesi olmadığından “heykel” ile “kil”in farklı özelliklerinin olması çelişkiye neden olmaz. Bu yaklaşım, Wiggins'in maddi bileşimle ilgili sorunu, mantıksal ilkelerden ödün vermeden çözmeye çalıştığını gösterir.²⁹ Buna göre, “kurucu ‘-dır’” heykel ile kil parçası gibi nesnelerin neden özdeş olmadıklarını açıklayan mantıksal ve dilsel bir çerçeve sağlar.³⁰

Wiggins'in bu gibi nesnelerin neden özdeş olmadıklarını temeline yerleştirdiği metafiziksel ilkesi, nesnelerin yaşam öyküleri olarak adlandırdığı argümanında görülebilir. Bu argümanına göre, eğer iki nesne özdeşse, onların varolmaya başladıkları ve ortadan kalktıkları anları aynı olmalıdır. Ancak, heykel ile kil parçalarının ilişkisi durumu bu ilkeye uymaz çünkü kil parçaları ile heykelin varoluşları ile ortadan kalktıkları anlar, yani süreklilikleri ve yaşam öyküleri aynı değildir.³¹ Bununla birlikte, Wiggins için, yaşam öyküleri ilkesi, bu iki nesnenin ayırt edici özelliklerini belirlemek için sezgisel bir yöntem sunabilir. Bu da maddi bileşimin bir nesnenin özdeşliğinin yalnızca maddesine değil, o nesnenin altında kapsandığı türce belirlenen süreklilik ilkesini gerektirmesi bakımından özdeşlik için yeterli bir koşul olmadığını gösterir.³²

Dolayısıyla, Wiggins'in maddi bileşim sorunu için önerdiği çözüm, onun D-kuramıyla birlikte düşünülmelidir. Onun bu kuramının temel savı, bir nesnenin ne olduğunun, hangi koşullarda bireyleştiğinin ve zamanda nasıl özdeş kaldığının, o nesnenin altında kapsandığı tür kavramı yoluyla belirlendiği yönündedir. Buna göre, “heykel” ve “kil parçası” farklı iki töz türleridir ve her bir tür, kendine özgü süreklilik koşullarını içerir.³³ Bir heykelin sürekliliği, formunun korunmasına

²⁷Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 27. Shoemaker açısından, Wiggins'in gördüğü özdeşlik görüşünü eleştirmesinin nedeni, onun Leibniz yasasına tümüyle bağlı kalarak özdeşliğin bağlama göre değişebilen yönlerini göz ardı etmesidir. Shoemaker, “Wiggins on Identity,” 530 ve 534.

²⁸Wiggins'e göre bir ağaç budandığında veya organik değişim geçirdiğinde varlığını sürdürebilirken, moleküllerin oluşturduğu yığını bunu yapamaz ve aynı durum tersi için geçerlidir. Bkz. Wiggins, *Continuants*, 33–34., ve bkz. David Wiggins, “On Being in the Same Place at the Same Time,” *The Philosophical Review* 77, no. 1 (1968): 90–91.

²⁹Bkz. David Wiggins, *Identity and Spatio-Temporal Continuity* (Blackwell, 1967), 3. Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 43–44.

³⁰Wiggins'in iki farklı nesnenin aynı yerde bulunmasıyla ilgili görüşü, Denkel'in yorumuyla daha kolay anlaşılabilir. Denkel, Aristotelesçi bir yaklaşımla, kil parçasının heykel formuna yerleştirildiğinde, maddi bileşen olan kil parçasının ontik statüsünün heykelin nesnelliliğine katkıda bulunmakla sınırlı olduğunu, heykelin varolan tek somut varlık olduğunu, kil parçasının ise, heykelin altında bir madde parçası olarak varolduğunu, bir birey olmayarak varolduğunu düşünür. Bkz. Denkel, *Object and Property*, 90.

³¹Shoemaker'ın da belirttiği gibi, Wiggins açısından iki nesnenin aynı maddeden yapılmış olması onların özdeş olmalarını gerektirmez. Çünkü, her ne kadar bu nesnelerin maddeleri aynı olsa da zamanla bu nesneler farklı nesnelere dönüşebilir. Dolayısıyla, iki nesnenin maddeleri aynı olsa bile, bu madde, nesnelerin kimliklerini belirleyen ana öge değildir. Bkz. Shoemaker, “Wiggins on Identity,” 536.

³²Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 36–37. Shoemaker da bazı tür kavramlarının kesin sınırlarının olmadığını, geçişken olduğunu belirtir ve bu durumun nesnelerin varolduğu zamanın bazı dönemlerinde aynı tür olarak ve başka bir dönemde ise farklı görülmesine neden olabileceğine işaret eder ve bunun, örneğin, f türü altında “a=b” önermesinin doğruluk değerinin belirsiz kalmasına neden olacağını ileri sürer. Bkz. Shoemaker, “Wiggins on Identity,” 535.

³³Denkel de Wiggins gibi, heykel ve kil parçalarının farklı modal özellikleri ve süreklilik koşullarını içerdiği için özdeş olamayacağını düşünür. Denkel, bir bireyin nesne olarak varlığının ötesinde bir varlığının olmadığını, madde parçalarının tarihsel özdeşliği için gerekli olanların sürekliliği olduğunu ve bunun yanında bireyleşip bireyleşmediklerinin burada belirleyici olmadığını savunur. Bkz. Denkel, *Object and Property*, 90.

bağlıyken, kil parçasının ki ise maddesinin sürekliliğine bağlıdır ve bu da onların yaşam öykülerinin farklı olmasının nedenidir. Bu iki nesne, Wiggins'e göre, en başından farklı türden şeylerdir ve farklı varoluş kurallarına bağlıdır.

Bu varsayımdan yola çıkarak, Wiggins, tür kavramları arasında, töz türleri (substance sortals) ve aşama türleri (phase sortals) şeklinde ayırım yapar.³⁴ Ona göre bu ayırım, nesnelerin özdeşliklerinin anlaşılması için önemlidir. Buna göre töz türleri, bir nesnenin varolduğu zaman boyunca değişmeyen kalıcı doğasını ve ne olduğunu belirten kalıcı türlerdir; aşama türleri ise, bu nesnenin zamanla değişen geçici aşamalarına karşılık gelir. Örneğin, “çocuk” terimi, “insan” töz türünün bir aşamasıdır, çünkü bir çocuk yetişkin biri olduğunda “çocuk” türü altında kapsamaz ama aynı “insan” olmayı sürdürür.³⁵ Wiggins açısından nesnenin asıl özdeşliği bu geçici aşamalara değil, altında kapsandığı kalıcı töz türüne bağlıdır, çünkü geçici aşamalar özdeşliği belirlemede yetersizdir. Wiggins, tür kavramlarının nesnelerin ne olduğunu ve onların etkinlik ilkesini (*principle of activity*) içerdiğini savunur. Bu ilke, yalnızca kavramsal bir sınırlama değil, Wiggins'in tür gerçekçiliğine göre, zooloji ve botanik gibi alanlarda deneysel olarak keşfedilebilen nomolojik, yani gerçekliğin içkin kurallarınca belirlenen bir temele dayanır ve o türün uzay-zamandaki süreklilik koşullarını belirler. Buna göre, töz türleri, nesnelerin varolma biçimini ve etkinlik ilkesini belirler, ki bu ilke o tür altında kapsanan bir nesnenin türüne özgü davranış biçimini, değişimini ve varlığını sürdürme yolunu içerir.³⁶ Bu ilke o tür altında kapsanan bir nesnenin nasıl davrandığını, değiştiğini ve varlığını sürdürdüğünü belirler. Böylece, “heykel-kil parçası” örneğine dönersek, bu ayırım şunu netleştirir: “Heykel” bir töz türüdür ve “kil parçası”nın bir aşama türü değildir, o da kendi başına farklı bir töz türüdür.

Wiggins'in tür kavramları arasında yaptığı bu ayırım, değişen fiziksel nesnelerin özdeşlikleriyle ilgili ortaya çıkan sorunların çözümünde etkilidir. Wiggins'in belirttiği gibi, herhangi bir nesnenin hareket halinde olması ya da kırmızı renkli olması onun kalıcı özellikleri değildir; geçici özellikler bir süre sonra değişebilir.³⁷ Dolayısıyla bu özellikler yoluyla nesnenin ne olduğu belirlenemez. Wiggins bu düşüncesini de şu şekilde sürdürür:

[...] eğer birisi koşan şeyin beyaz olan şeyle aynı olduğunu bildirirse, o zaman en az iki koşul yerine getirilmedikçe onun yargısı doğru olamaz. Bu koşullar, koşan şeyin beyaz olan şeyle aynı şey ya da başka bir şey olması (örneğin, aynı at ya da aynı adam ya da her neyse) ve söz konusu şeyin belirli türden varlıkların izlenebileceği ya da izinin sürülebileceği ve bir ve aynı [nesne] olarak yeniden tanımlanabileceği bir ilke ile uyumlu ya da bağıntılı olmasıdır.³⁸

Herhangi bir nesnenin iki farklı özelliği aynı anda taşıdığı varsayımı, bu iki farklı özelliğin aynı nesnede içerilmesine dayanır. Geçici özellikler değişse bile nesnelerin türü aynı kalır ve özdeşlikleri sürer. Dolayısıyla, Wiggins'e göre, bu iki özelliği olan nesnenin aynı nesne olup olmadığını bilmek, bu nesnenin türünü bilmeyi gerektirir.³⁹

³⁴Wiggins R-kuramını destekler gibi görünen örnekleri de inceleyerek argümanını “a'nın b ile aynı G” olmamasının beş farklı biçimini sınıflandırarak oluşturur, özellikle Tip-3, Tip-4 ve Tip-5 olarak adlandırdığı örnekleri, R-kuramının karşı örnekleri olarak ele alır.

³⁵Bkz. Wiggins, *Continuants*, 48–49. Shoemaker'in belirttiği gibi, “a artık bir F olmadığında, a artık yoktur” koşulu sağlandığında, F tür kavramı bir töz türü olur. Bkz. Shoemaker, “Wiggins on Identity,” 534. Bununla birlikte, bazı yorumcular Wiggins'in yaptığı bu ayırımın sağduyuya uymadığına işaret ederler. Örneğin hem bir kılıç hem de bir baston olan bir nesne düşünüldüğünde, bu nesnenin kılıç kısmı çıkarıldığında, artık bir kılıç olmaz ama baston olarak varolmayı sürdürebilir. Bu durumda, tür kavramların sınıflandırmanın kolay olmadığını göstermeye yarar. Bkz. Howard Robinson and Ralph Weir, *Substance*, October 3, 2004, <https://plato.stanford.edu/ENTRIES/substance/#Aca>.

³⁶Bkz. Wiggins, *Continuants*, XI ve 10–11. Uzun ve zamanda süreklilik bölümünde gösterileceği gibi, Wiggins'e göre, nesnelerin değişime karşın zamandaki sürekliliklerini sağlayıp sağlamadıkları etkinlik ilkesine göre belirlenir, çünkü etkinlik ilkesi “bu nedir?” sorusuna, yani nesnenin töz türünün ne olduğuna verilen yanıtın içeriğini oluşturur. Wiggins'e göre bir tür kavramını kavramak, onun tür etiketini bilmenin yanında onun davranış biçimini ya da varoluş tarzını (etkinlik ilkesini) kavramaktır.

³⁷Wiggins, tür kavramlarıyla nesnelerin kimlikleri arasındaki bağıntıyı açıklamak için küme örneğini de verir. Ona göre kümelerin ne olduğu ya da kimliği içerdiği üyeler yoluyla belirlenir ve bu üyeler tam olarak tanımlanmalıdır. Kümelerin üyelerinden biri değişirse, bu durumda küme özdeşliğini yitirir ve farklı bir küme olur. Wiggins, tür kavramlarının, kümelerde olduğu gibi, kapsadıklarının toplamıyla anlamlı olduğunu düşünür. Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 119.

³⁸Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 22.

³⁹Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 21. Wiggins'in bu görüşüne karşı çıkanlar da vardır. Örneğin, Snowdon, çok uzağa düşen bir nesne ya da havada uçan bir şey gördüğünde “bu nedir?” diye sorulabilmesi durumunda olduğu gibi, herhangi bir tür kavramı altına getirilemeyen şeylerin olabileceğine işaret eder. Bu açıdan o, Wiggins'in bu sorunu göz ardı ettiğini düşünür. Bkz. Paul Snowdon, “On the Sortal Dependency of Individuation Thesis,” in *From Truth to Reality: New Essays in Logic and Metaphysics* (Routledge, Taylor & Francis Group, 2009), 263. Bununla birlikte, Snowdon'un bu eleştirisine, Wiggins açısından şöyle bir yanıt verilebilir: Wiggins, nesnelerin bireyleşimleri için onların seçik olmasının tek koşul olmadığını, bir de diğer şeylerden ayrılması ve bu yolla uzay-zamanda sürdürülünün belirlenmesi gerektiğini savunur. Dolayısıyla, uzay ve zamandaki sınırları belirsiz olan şeyler, algının konusu olsa da bireyleşmiş şeyler

Bununla birlikte, Wiggins açısından tür kavramları arasındaki ayrıma benzer bir ayrım doğal ve yapay nesneler arasında da yapılmalıdır. Ona göre doğal nesnelerin tür kavramlarının bireyleşme süreçlerini temsil etmesiyle, yani doğal nesneleri kapsayan tür kavramlarına dayanan özdeşlik savıyla yapay nesnelerinki farklıdır. Örneğin, “*Theseus’un Gemisi*” ya da “saat” gibi yapay nesnelerin, doğal nesnelerde olduğu gibi içkin etkinlikleri, süreklilik ilkeleri yoktur. “İnsan” gibi doğal türler kendi doğaları olan varlıklardır ve onların etkinlik ilkesi zooloji, botanik gibi alanlarda deneysel olarak keşfedilebilir içsel bir doğaya dayanır; buna karşın “gemi” gibi yapay nesnelerin doğal bir etkinlik ilkesi yoktur ve yapay bir nesnenin etkinlik ilkesi onun yapılış amacına bağlıdır.⁴⁰ Diğer bir söyleyişle, Wiggins, yapay nesnelerin belirli işlevleri yerine getirmek için tasarlandığını ve bireyleşim ilkelerinin de onları bir arada tutan parçaların birliğine dayandığını, bu nedenle, nesnelerin parçalarının bir kısmı değişse bile, işlevlerini sürdürdükleri ölçüde özdeş kaldıklarını savunur. Dolayısıyla, yapay nesnelerin bireyleşme süreçlerinde süreklilik sağlanamadığı için, doğal türlerde olduğu gibi özsel türler altında bulunamaz. Başka bir söyleyişle, yapay nesnelerin özdeşliği, doğal türlerle ilgili özcü açıklamadan farklı bir açıklama yolunu gerektirir. Çünkü, ona göre yapay nesne türleri işlevsel türlerdir ve onların işlevlerini yerine getirip getirmedikleri dışsal bir özelliktir. Ancak bu durum, Wiggins’in özdeşliği yalnızca nesnelerin özelliklerine ya da doğalarına bağlı olması gerektiğini savunan ilkesiyle çelişiyormuş gibi görünür.⁴¹ Bunu çözebilmek için Wiggins, bir anlamda D-kuramını da esneterek, yapay nesnelerin yarı-kurucu bir modelini önerir.⁴² Buna göre, her ne kadar yapay nesneler tür kuralının bir parçası olsa da onların özdeşlik koşulları doğal nesnelerin olduğu gibi belirli değildir, insanların amaçları ve kullanım durumları burada etkilidir. İnsanların yapay nesnelere ilişkin amaçları tam belirlenemediğinden, onların kavramları da tamamlanmış sayılamazlar. Söz gelimi, “ağaç” gibi doğal türler varlıklarını sürdürme ilkesini, yani etkinlik ilkesini içsel olarak taşıırken, “gemi” gibi yapay nesnelerin özdeşliği işleviyle tanımlanır ve işlev de dışsal bir özelliktir; bir nesnenin “gemi” olarak işlev görmesi insanın amacına, kullanımına bağlıdır. Böylece, Wiggins’in yapay nesnelere ilişkin bu yaklaşımına göre, *Theseus’un Gemisi* türünden paradoksların çözümü için, maddi süreklilik kuralından daha incelikli bir yanıt sunduğu söylenebilir.

Uzay ve Zamanda Süreklilik

Wiggins’e göre, nesnelerin uzay-zamandaki sürekliliğinin izlenebilirliği, aynı nesne olduklarını belirlemeye yaramaktadır. Bununla birlikte, Wiggins için uzay-zaman sürekliliği özdeşlik için tek başına temel bir ilke değildir. Ona göre süreklilik kavramı, mantıksal olarak kendisinden önce gelen ve bir nesnenin özdeşliğiyle ilgili “aynı ne?” sorusunu yanıtlayan bir tür kavramına göre belirlenir. Dolayısıyla Wiggins için özdeşlik yalnızca bir süreklilik değildir, bundan önce süren bir şeyin olması gerekir.⁴³ Ona göre bu “bir şey”, töz türüdür. Böylece, Wiggins için bir nesnenin uzay-zamandaki izinin sürülmesi, bir nesnenin uzay-zamandaki ardışıklığının izlenmesi değil, o nesnenin kapsandığı türün doğasına uygun bir şekilde varolması ve türünün etkinlik ilkesiyle uyumlu bir uzay-zaman yolunu izlediğinin doğrulanmasıdır. Wiggins bu görüşünü açıklamak için şu örneği verir:

“Şunu sorduğumu varsayın: Restoranın arka tarafında solda oturan adam a, 1951 yılının başlarında benim de öğrenci olduğum okulda resim yarışmasını kazanan çocuk b ile aynı kişi mi? Böyle bir soruyu yanıtlamak, kullandığımız yöntemin tam gerekçesini açıklamak ne kadar karmaşık olursa olsun, pratikte şaşırtıcı bir şekilde basittir. Ancak, genel olarak, kullandığımız yöntemi düzenleyen şey, adamın bu restoranda bulunmak için izlemesi gereken, uzay ve zamanda belirli bir tür sürekli yol düşüncesidir...”⁴⁴

olamazlar ve bu nedenle, onların herhangi bir tür kavramı altında düşünülmesi de olanaklı değildir. Wiggins’in bununla ilgili görüşü için bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 6.

⁴⁰Bkz. Wiggins, *Continuants*, 11–12.

⁴¹Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 93, 94 ve 97.

⁴²Bkz. Wiggins, *Continuants*, 24.

⁴³Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, XII.

⁴⁴Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 56.

Wiggins bu örnekle yalnızca herhangi bir şeyin belirli bir uzay-zaman sürekliliğinin izlenmesiyle özdeşliğini sürdürdüğünü görülebileceğini değil, bir de “kişi” ya da “insan” tür kavramıyla bunun sağlandığını göstermeye çalışır. Çünkü “a ile b aynı kişi mi?” sorusu sorulduğunda, “kişi” tür kavramı uzay-zamanda ne türden değişikliklerin (söz gelimi, bellektekilerin ya da biyolojik yaşamındaki değişimleri gibi) gerçekleşeceğini belirler.

Wiggins'in verdiği Lut'un karısının bir tuz direğine dönüşmesi örneğine göre, eğer aynı töz önce bir kadın, sonra bir tuz direği olabilseydi, tüm varlığını kapsayan tek bir töz türü olmazdı. Bu nedenle, keyfilğe dayanan böyle bir sav en başından savunulamazdır. Ona göre, “kadın” ve “tuz direği” temelde farklı süreklilik koşulları olan töz kavramları olduğundan, bu gibi anlatımlar süresizliği daha iyi açıklar, çünkü Lut'un karısı varolduktan çıkar ve onun yerine bir tuz direği geçer. Wiggins'in kuramı, bu türden değişimleri süreklilik olarak kabul etmez. Dolayısıyla, Lut'un karısının ya da tırtılın varolduktan çıktığı yargısı, onun kuramının bir eksiği değil, sonucudur.⁴⁵

Wiggins açısından nesneler bazı durumlarda aşamalı türler kapsamında varolurken, kalıcı tür kavramları kapsamında özdeşlikleri sağlanır. Örneğin, ‘insan’ kavramı gibi bazı tür kavramları altında bireyler varoldukları sürece kapsanırken, ‘çocuk’ kavramı gibi bazı aşamalı tür kavramları altında ise belirli zaman dilimleri ya da evreleri boyunca kapsanır, çünkü aşamalı tür kavramları geçici olarak bireyleri kapsar. Wiggins, söz konusu bu tür aşamalarının nesnelerin özdeşliğini belirlemediğini savunur. Kalıcı olmayan aşamalı tür kavramları nesnelerin zaman boyunca özdeşliklerini belirlemede yetersizdir, çünkü nesneler değiştikçe (bir çocuğun olgunlaşıp sonrasında yaşlanması gibi) aşamalı tür kavramlarının dışına çıkarlar ama yine de ‘insan’ tür kavramı altında kapsanmaya ve bu yolla kendilerine özdeş kalmaya devam edebilirler.

Wiggins'e göre nesnelerin zaman içinde özdeşliklerini koruyabilmeleri, bu nesnelerin kapsandıkları türlerin nomolojik düzenliliğiyle tutarlı kalmasına da bağlıdır. Örneğin, bir ağacın biyolojik özellikleri ağaç türünün bir üyesi olarak kalmasını sağlar. Bu özellikler, türün doğal eğilimlerini kapsayan nomolojik temellerle desteklenir. Ona göre herhangi bir nesnenin bir türün altında kapsanmasının nedeni yalnızca belirli özellikleri içermesi değil, bunun yanında bir de türün kapsadığı biyolojik düzenliliklerle de uyumlu olmasıdır.⁴⁶ Kişi özdeşliği de Wiggins açısından, biyolojik organizmaların süreklilik koşullarıyla aynıdır ve özdeşlik yargılarını belirleyen kapsayıcı kavram temel bir tür terimi olan “insan”dır.⁴⁷ Ona göre “kişi” kavramı, belirli özellikleri olan bir insana karşılık gelir ve bu özelliklerin her birinin taşındığı türler, aşama türleridir. Dolayısıyla, Wiggins, yaygın kişi özdeşliği yaklaşımlarından farklı olarak, akıllı olma, öz-bilinçli olma gibi özelliklerin de “kişi” kavramının geçici aşamalarına karşılık geldiğini, tüm bu özellikler olmasa bile “insan varlığı”nı sürdürebileceğini düşünür. Wiggins için zaman içinde özdeşliği sağlayan psikoloji süreklilik değil, biyolojik yaşamın sürekliliğidir.⁴⁸

Wiggins'in D-kuramına Yönelik Eleştiriler

Wiggins'in D-kuramı, R-kuramının neden olduğu belirsizlikleri çözmeyi amaçlar ve özdeşliği görelî ve bağlama duyarlı olmaktan çıkarıp, nesnelerin doğasını belirleyen mutlak ve tözsel bir temele dayandırmaya çalışır. Ancak, onun bu kuramı özdeşlikle ilgili çağdaş metafizik tartışmalara yeni yaklaşımlar sunsa da hem argümanlarındaki mantıksal adımları hem de dayandığı metafiziksel kabuller konusunda eleştirilmiştir. Wiggins'e yöneltilen eleştirilerin büyük bölümü, tür kavramlarının nesnelerin varoluş ilkesini belirleyen tözsel kategoriler olarak konumlandırılmasına odaklanmıştır. Söz konusu eleştiriler temelde iki biçimde ortaya konulabilir. İlkinde, Wiggins'in kuramının değişim ve parça-bütün ilişkisiyle

⁴⁵Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 56. Noonan, özdeşliğin yalnızca maddi bileşenlerden değil, bir de nesnenin zaman içindeki bağamlarından ve değişimlerinden de etkilenmesi gerektiğine işaret eder. Konuyla ilgili Noonan'ın yorumu için bkz. Harold W. Noonan, “Wiggins on Identity,” *Mind*, New Series 85, no. 340 (1976): 568.

⁴⁶Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 77–78.

⁴⁷Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 194–96.

⁴⁸Kişi özdeşliği konusu ve bununla ilgili Wiggins ile Shoemaker arasında yapılan tartışmalar, Wiggins'in J. Locke ve D. Parfit değerlendirmesi bu çalışmanın kapsamını aştığından, burada üzerinde durulmamaktadır. Burada, Wiggins'in D-kuramı bağlamında kişi özdeşliğinin nasıl temellendiği kısaca gösterilmektedir.

ilgili yönlerine; diğerinde ise, türlerin ontolojik konumu ve hangilerinin özsel olduğunun nasıl belirleneceği sorununa odaklanılmıştır.⁴⁹

Wiggins'in kuramına yöneltilen eleştirilerden bir bölümünde, onun kuramının değişim (parçaların değişimi ve başkalaşım) gibi konularda ortaya çıkan sorunları çözerken kendi ilkeleriyle tutarlı kalmadığı, sağduyuya uymayan çözümler ürettiği ileri sürülmektedir. Başkalaşım ile ilgili eleştiriler, Chandler ve Noonan'ın işaret ettiği gibi, biyolojik başkalaşım konusunda karşımıza çıkar. Söz gelimi, bir tırtılın kelebeğe dönüşmesi gibi daha büyük türden olana biyolojik başkalaşım örnekleri, Wiggins'in bireyleşimin türe bağlılığı ilkesine yönelik en önemli eleştirileri karşılar. Bu eleştiriler, Wiggins'in kuramının, birbirinden görünüşte farklı iki yaşam formunun tek bir nesne olarak sürdüğünü açıklamakta yetersiz kaldığı yönündedir.

Söz gelimi, Chandler'a göre, bir tırtılın bir kelebeğe dönüşmesi süreci, Wiggins'in kuramında açıklanamayabilir, çünkü Wiggins'in kuramına göre, kelebeğin varlığını sürdürebilmesi için "tırtıl" türü altında kapsanması gerekir, ancak bu sağduyuya aykırıdır. Chandler açısından Wiggins'in kuramı, özdeşlik ve türe bağlılık arasındaki gerilimi giderebilmiş değildir, çünkü tek bir bireyin (tırtılın) farklı yaşam formlarında varolabileceği bu yaklaşım içinde temellenemez.

Wiggins'in kuramı içinde buna, tüm yaşam döngüsünü kapsayan daha kapsayıcı ve genel bir üst töz türü, söz gelimi, "A" gibi bir tür öne sürülebileceği şeklinde yanıt verilebilir. Buna göre, "tırtıl" ve "kelebek", tek bir böceğin yaşamındaki aşama türleri olarak görülebilir. Ancak buna da "A" türünün bir töz türü olup olmadığının, söz gelimi, bir hayvan olmadığının nasıl belirlendiğiyle ilgili karşı çıkılabilir. Chandler, özellikle organik varlıklar açısından bu kuramın açmazları olduğuna dikkat çeker.⁵⁰ Noonan ise, Wiggins'in bu sorunu çözmek için, yani "tırtıl" ve "kelebek" gibi, farklı tür kavramları altında varolan nesnelerin sürekliliğini sağlamak için önerdiği "böcek" türü gibi daha kapsayıcı bir üst töz türünün olması gerektiği yönündeki görüşünü eleştirir. Wiggins'in yaklaşımı, tırtıl ve kelebeğin tek bir töz türünün farklı aşamaları olarak görmeyi gerektirir. Noonan'a göre, nesnelerin "tırtıl" gibi belirli tür kavramı altına alınmaları için, daha en baştan onların özdeşlik kurallarının belirlenmiş olması gerekir. Çünkü bu gibi kavramlar nesnelerin tüm yaşam sürelerini değil ama belirli bir dönemini kapsamaktadır. Dolayısıyla, nesneler adlandırılırken uyulan kural, zorunlu tür kuralı sorununu ortadan kaldırmaktadır.⁵¹ Her ne kadar Wiggins'in tür kuramı, bir nesnenin sürekliliğini türe bağlayarak açıklarken farklı tür aşamalarının tek bir tür yoluyla nasıl kapsandığını yeterince işlemese de bize göre, Wiggins'in tür kuramı açısından bu eleştirilere, biyolojik gerçekliğin metafiziksel temellenmesi düşüncesinin incelenmesiyle yanıt verilebilir. Ona göre biyolojik gözlemler, yani deneysel keşifler, bir tırtılın yaşam döngüsünün kelebek olarak sona ermediğini; tersine, bu iki yaşam formunun tek bir kesintisiz etkinlik ilkesi yoluyla sağlandığını gösterir. Wiggins açısından bu ortak doğayı içeren töz türü, söz gelimi, "lepidopteran"dır. Bu türün belirlenmesi, salt keyfi bir sınıflandırma değil, biyolojik gerçekliğin metafiziksel olarak açıklanmasıdır. Türler, nesnenin içsel, kesintisiz ve amacı olan yaşam etkinliğinin ilkesidir. Lepidopteran türü, tırtılın beslenme ve büyüme etkinliğini kelebeğin üreme etkinliğine bağlayan bu tekil ve zorunlu yaşam döngüsü ilkesidir. Onun bu yaklaşımı, farklı aşamaları kapsayan tek bir türü zorunlu yaparak, göreceli özdeşlik kuramının savunduğu gibi, aynı nesnenin aynı zamanda iki farklı türe göre varoluğu yönündeki mantıksal karışıklığı ortadan kaldırır.

Bunun yanında, Wiggins'in kuramına yöneltilen eleştirilerden biri, töz türlerinin sağladığı sıkı kalıcılık ve süreklilik ilkelerinin, gerçeklikte karmaşık değişim süreçlerini açıklamadaki yetersizliğine odaklanır. Bu eleştiri, nesneleri oluşturan parçaların değişimi ve canlı varlıkların başkalaşımı gibi konularla ilgilidir. Söz gelimi, Noonan, öncelikle mutlak ve göreceli denklik ya da karşılık gelme arasında bir ayrımın olduğunu belirtir. Ona göre mutlak denklik ilişkisi iki nesne arasında geçerliyse, bu nesnelerin diğer tüm denklik ilişkilerini de paylaşmasını zorunlu yaparken, göreceli bir ilişki bu koşulu sağlamaz. Noonan, *Theseus'un Gemisi* gibi paradoksların, aynı şekilde, maddi bileşimle ilgili sorunların, büyük

⁴⁹Wiggins'in kuramına yöneltilen eleştiriler, daha çok, onun *Sameness and Substance Renewed* ve öncesinde yaptığı çalışmalardaki görüşlerine yöneliktir. Wiggins, bu eleştirilerle birlikte, görüşlerinden bazılarını *Continuants: Their Activity, Their Being and Their Identity* çalışmasında değiştirmiştir.

⁵⁰Bkz. Wiggins, *Identity and Spatio-Temporal Continuity*, 16. Ayrıntılı bilgi için bkz. H. S. Chandler, "Wiggins on Identity," *Analysis* 29, no. 5 (1969): 174, <https://doi.org/10.1093/analys/29.5.173>.

⁵¹Bkz. H. W. Noonan, "On the Notion of a Sortal Concept," *The Philosophical Quarterly* 28, no. 110 (1978): 64.

ölçüde temporal belirsizlikler üzerine kurulu argümanların neden olduğunu düşünür. Wiggins'in "aynı insan" ya da "aynı gemi" olmanın, uzay ve zaman içinde sürekliliklerinin ve özelliklerinin tümü bakımından aynı olması gerektiği yönündeki görüşüne karşı çıkan Noonan, bunun zorunlu olmadığını savunur. Noonan, *Theseus'un Gemisi* paradoksunda görülen soruna işaret ederek, A ve B gibi farklı parçalardan oluşan nesnelerin bir parçası (A) başka bir parçayla (C) değiştirildiğinde, bu nesnenin CB parçalarından oluşan "aynı nesne" olduğunu, nesnenin tüm parçalarının değişmesi (bir süre sonra B parçası yerine D parçası koyulsa bile) durumunda da aynı nesne olarak (CD) varlığını sürdüreceğini, dolayısıyla "aynı Gemi" olmak ilişkisinin mutlak özdeşliği gerektirmediğini, tersine, görelî bir denklik ilişkisi olduğunu düşünür.⁵² Böylece Noonan, nesneleri oluşturan parçaların ve maddelerin nesnelerden farklı olabileceği durumlara işaret ederek, "aynı Gemi" olmak gibi ilişkilerin klasik özdeşliği gerektirmeden de Leibniz'in ilkesi ile uyumlu olduğunu, yalnızca bu türe bağlı özdeşlik ilişkilerinin mutlak olmadığını savunur.⁵³ Ancak, Wiggins, yapay nesne özdeşliğine daha sıkı bir koşul getirmeye çalışır ve sürekliliğin *Theseus'un Gemisi*'nin orijinal maddesinin önemli bir bölümünü koruması gerektiğini öne sürer. Bu da söz konusu paradoksa görelî olmayan bir yanıt sağladığı için, bir başka *Gemi*'nin de ortaya çıktığı bir paradoksun oluşmasını en başından engeller. Yani, "a"nın "b" ile özdeş olup olmadığı sorusu yalnızca "a" ve "b"ye bağlı olmalıdır, üçüncü bir nesne olan "c"nin (Hobbes'un belirttiği ikinci bir *Gemi*'nin) varolup olmamasına bağlı değildir.⁵⁴

Wiggins'in kuramının özdeşlikle ilgili bazı sorunları tümüyle çözemediğini savunan görüşlerle de karşılaşmaktadır. Burada ortaya çıkan eleştiriler, Wiggins'te görüldüğü gibi dayanımcı (endurantist) bir ontolojiyi benimsemekle birlikte, bireyleşimin paylaşılabılır töz türleri yerine farklı araçlarla da sağlanabileceğini savunur. Bu yaklaşımlardan biri de Denkel'inkidir. Denkel'in *Theseus'un Gemisi* paradoksuna ilişkin yorumu, yukarıda kısaca gösterilen Noonan'ın görüşünden farklıdır. Denkel, özdeşliği görelî hale getirmeden, M-özdeşlik ve C-özdeşlik olmak üzere iki özdeşlik kavramıyla bu paradoksu çözmeyi amaçlar. M-özdeşlik, nesnelerin tikel ve benzersiz özünün (form token) uzayzamansal sürekliliğini koruduğu sıkı ve temel bir özdeşliktir, dolayısıyla yalnızca biçimsel süreklilik M-özdeşlik için yeterli değildir. Eli Hirsch gibi Denkel de küçük değişimler sonunda nesnelerin şekillerinin değişmesi durumunda nesnenin türü korunsa da tikel özünün ortadan kalkacağını, böylece M-özdeşliğini yitireceğini düşünür. Buna karşın, ona göre, C-özdeşlik ise, eski parçaları sökme ve onları yeniden birleştirme durumları için geçerli olan daha zayıf bir özdeşlik kavramıdır, çünkü burada yalnızca aynı form tipini (form-type) ve sayısal bakımdan aynı parçaları içerme koşulu aranır. Bundan dolayı, Denkel, C-özdeşliğin nesnel bir tekil varolandan çok, insanların bu türden özdeşlik ilişkilerini anlamlandırmak için uydurdukları ve uzlaşımsal bir kavram olduğunu düşünür. Böylece, Denkel açısından, bu paradokstaki eski parçaların birleştirilmesiyle kurulan geminin, ilk gemiyle yalnızca C-tipi özdeşlik ilişkisini içerir. Ona göre hem sürekli tamir edilerek yenilenen gemi hem de sökülen eski parçaların kullanılmasıyla yapılan geminin, orijinal gemiyle özdeş olduğu varsayıldığından paradoks ortaya çıkar. Bu durumda, Denkel için bu paradoksun çözümü, birlikte varolan iki geminin orijinal gemiyle aynı anlamda özdeş olmadığını varsaymakla sağlanabilir; gemilerden biri orijinal gemiyle M-iliskilidir, diğeri C-iliskilidir. İki farklı özdeşlik kavramı söz konusu olduğundan, ona göre, çelişki ortadan kalkar ve bu çözüm, tek bir kavramı farklı tür kavramlarına farklı şekilde uygulayan görelî özdeşlikten ayrılır.⁵⁵ Denkel'in zorunlu özdeşlik için yer açması bakımından bir yönüyle Wiggins'e yakın durduğu söylenebilir, ancak o, nesnelerin bireyleşimlerinin töz türü gibi paylaşılabılır bir ilkeyle değil, nesnelerin tikel özleriyle sağlandığını ileri sürer. Ona göre, özdeşlikte paylaşılabılır türler kavramsal bakımdan işlev görebilir ancak ontolojik anlamda bireyleşimi bu sağlamaz. Denkel açısından nesnelerin

⁵²Bkz. Noonan, "Wiggins on Identity," 570–71.

⁵³Bkz. Noonan, "On the Notion of a Sortal Concept," 61.

⁵⁴Bu, aynı zamanda, Wiggins'in *Sameness and Substance Renewed* eserinde "yalnızca a ve b kuralı" (*only a and b rule*) olarak adlandırdığı ilkedir. Bu ilke, iki nesnenin özdeş olup olmadığının, bir başka nesneye değil, yalnızca bu iki nesneye bağlı olduğunu vurgular. Ancak bu ilke, Wiggins'in yapay nesnelerin özdeşliği için görelî olmayan maddi bileşim temelli bir koşulun (söz gelimi, işlevselliğin) bulunması gerektiğini savunmaya götürür. Wiggins'in böyle bir çözüm önerisi sunmasının nedeni, yapay nesneler için işlevselliğin mutlak özdeşliği temel almak için yetersiz kalmasıdır. Wiggins, mantıksal tutarlılığı sağlamak için daha sağlam olan fizik temelli bir koşula, yani maddenin sürekliliğine başvurur. Bkz. Wiggins, *Sameness and Substance Renewed*, 97. Daha sonraki çalışmalarında Wiggins bu kuralın yerine, yeterlilik koşulunu (Adequacy Requirement) ekler ve buna göre, a ve b nesnenin özdeşliğin gerektirdiren şey, onların ayırtılamazlığını de aynı şekilde gerektirir. Buna göre, a ve b'nin nesnenin özdeş olduğunu düşünmek için yeterli nedenin olması durumunda her bir z için x'in z ile olan durumu nasılsa, y'nin z ile olan durumu da aynı olmalıdır. Bkz. Wiggins, *Continuants*, 5–6.

⁵⁵Bkz. Denkel, *Object and Property*, 141–44.

tikel özleri, yukarıda belirtilen M-özdeşliğin olanaklı olmasını sağlayan form-belirtecidir. Denkel şunu söyler: “Biçim-belirteci, nesnenin işlevine katkıda bulunan her türlü içsel özelliği ve daha fazlasını içerir ve bireye kendine özgü özelliklerini kazandırır.”⁵⁶ Böylelikle, Wiggins’in önerdiği maddi koşul yerine, Denkel, nesnelerin tikel özlerinin sürekliliği (M-özdeşlik) ile aynı parçaların aynı biçimde yeniden birleştirilmesiyle nesnelerin sürekliliği arasında ayırım yaparak, D-kuramının tözcü yönünü kabul ederken, tür kavramlarının neden olduğu belirsizliği gidermek için nesnelerin tikel tözü görüşüyle çözüm getirir. Denkel’in bu çözüm önerisi, hangi türün bir nesnenin sürekliliğini zorunlu olarak belirlediğiyle ilgili Wiggins’in kuramına yönelik bir yanıt sunması bakımından önemlidir. Ancak bu çözüm önerisi, Wiggins’in kuramında farklı metafizik kabullerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Çünkü, Denkel’in yaklaşımı, tikel tözü, Wiggins’in genel töz türü kavramının yerine, her nesneye özgü bireyselleştirilmiş kalıcı bir özdeşlik ölçütü olarak ortaya çıkar. Bu da Wiggins’in genellik ilkeleriyle çelişir, çünkü Wiggins, özdeşlik bağıntısının zorunluluğunu tüm nesneler kümesine uygulanabilen genel tür kavramlarıyla sağlandığını savunmaya çalışır. Buna karşın, Denkel’in tikel töz varsayımı, her nesnenin özdeşliğini sağlamak için, türlerin dışında, her bireye özgü yeni bir ontolojik temel sağlamayı gerektirir. Bu, Wiggins’in kuramına uymaz çünkü, Wiggins’in türlerin gerekliliğini savunan kuramını ortadan kaldırır niteliktedir, çünkü Denkel’in önerisinde özdeşliğin koşulu türler değil, bu bireysel tözlerdir.

Bununla birlikte, Wiggins’in töz-aşama türleri ayrımı ve dayanımcılık gibi temel ontolojik varsayımları eleştirerek farklı metafizik yaklaşımlar geliştirenler de vardır. Bunlar arasında, örneğin, süreklilik sorununa daha katı bir çözüm öneren J. Mooney, Wiggins’in nesne ile onu oluşturan madde arasında yaptığı ayrımı kabul etmez. Nesnelerin töz türlerini değiştiremeyeceği, aşama türlerinin basit düzeydeki geçişlere olanak tanıdığı yönündeki Wiggins’in görüşüne karşı, Mooney, değişimin en aza indirgenmesi gibi bir özdeşlik koşuluyla, nesnelerin tür değiştirmesini sağladığını savunur. Mooney aşamacılık (phasalism) olarak adlandırdığı görüşüne göre, “insan” ya da “ağaç” gibi Wiggins’in töz türü olarak kabul ettiği türler, aslında aşama türleridir. Mooney’e göre bir nesne, örneğin bir araba hurdaya dönüştüğünde yok olmaz, yalnızca “araba” aşamasından “hurda” aşamasına geçer. Buradaki özdeşlik en az değişimin olduğu yolu izler ve nesne şimdikine benzeyen geleceğe doğru varolmayı sürdürür.⁵⁷ Bundan dolayı Mooney, Wiggins’in nesne ve onun maddesi arasında yaptığı ayrımı kabul etmez.⁵⁸ Ancak, Wiggins’in kuramı göz önünde bulundurulduğunda, nesneler ile onları oluşturan maddelerinin ayrıştırılmaması da önemli sorunlara neden olabilir. “Araba” örneği düşünülürse, Wiggins açısından araba yok olduğunda, işlevini, yani tanımını da yitirir. Onu oluşturan metal yığını varlığını sürdürebilir ve bunlar varoldukları andan beri farklı özdeşlik koşullarını içerirler. Dolayısıyla, Mooney’in eleştirisi, Wiggins’in tür kavramlarının kapsadığı nesneler için bir etkinlik ya da işlevsellik ilkesi belirlediği için töz kavramları olduğu yönündeki görüşünü göz ardı etme eğilimindedir.

Bununla birlikte, Wiggins’in bu töz temelli ve dayanımcı (endurantist) yaklaşımı, D. Lewis’te olduğu gibi, süregelimci (perdurantist) kuramlar gibi farklı kuramlarla karşıtlık içinde düşünüldüğünde daha iyi anlaşılabilir. Lewis gibi düşünürler, nesnelerin uzayda olduğu gibi zamanda da yayıldığını ve farklı zamanlarda farklı temporal parçaları içererek varlıklarını sürdürdüğünü savunur.⁵⁹ Dolayısıyla, süregelimci için nesneler, tüm temporal parçalarının toplamı olan dört-boyutlu varlıklardır. Bu şekilde düşünüldüğünde, geçici özelliklerin aynı anda tek bir nesnede bulunması ve heykel ve kil parçaları gibi maddi oluşturmada ortaya çıkan sorunları çözmek için farklı yollar ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımla birlikte, bütün olarak nesnenin karşıt özellikleri taşıması olarak kabul edilmiş yaygın değişim anlayışı yerine, nesnelerin farklı temporal parçalarının farklı özellikleri taşıması anlamında bir değişim anlayışı ortaya çıkmaktadır. Buna göre, nesnelerin paylaştıkları temporal parçalar olsa bile, her birinin temporal yayılımları farklıdır.⁶⁰ Buna karşın, Wiggins’e göre nesneler zamanda dayanımlı bir şekilde bulunur ve onların temporal parçaları yoktur. Ona göre bir nesnenin

⁵⁶Denkel, *Object and Property*, 145.

⁵⁷Bkz. Justin Mooney, “Criteria of Identity without Sortals,” *Noûs* 57, no. 3 (2023): 723.

⁵⁸Bkz. Mooney, “Criteria of Identity without Sortals,” 736.

⁵⁹Bkz. David K. Lewis, *On the Plurality of Worlds* (Blackwell Publishers, 2001), 217-18.

⁶⁰Bkz. Lewis, *On the Plurality of Worlds*, 126 ve 203.

temporal parçalarının olduğu varsayımı, o nesnenin olay ya da süreç olarak kabul edilmesi anlamına gelir. Wiggins için, söz gelimi, yetmiş yaşındaki bir insan, yetmiş yıllık bir olay değildir, bu kadar süre boyunca varlığını sürdüren bir tözdür. Ayers de nesnelerin süreklilikleri için tür kavramlarının sınırlayıcı çerçevesine gerek olmadığını, tersine tür kavramları nesnelerin sürekliliğine göre ortaya çıktığını düşünür.⁶¹

Diğer yandan, yukarıdaki eleştirilerden farklı bir bağlamda, Wiggins'in kuramının temel ilkelerini kabul etmeyenler de bulunmaktadır. Bunların en belirgin karşı çıkışları, Wiggins'in türlerin zihinden bağımsız ve gerçek olduğu yönündeki kavram gerçekçiliğinin epistemolojik olarak bilinemez olduğu şeklindedir. Söz gelimi, P. Mackie açısından bu epistemolojik güçlüğü'nin nedeni, Wiggins'in bireyleşim ilkesi varsayımının belirsizliğidir.⁶² Bunun yanında, ona göre bu belirsizliğin bir diğer nedeni de herhangi bir nesnenin edimsel dünyadaki süreklilik koşullarıyla farklı olanaklı dünyalardaki varoluş koşulları arasında mantıksal bir bağın olmamasıdır. Mackie için, bir şeyin zaman boyunca özdeşliğini sağlayan ilkelerin neden bu nesnenin (olanaklı başka bir dünyada) gerçekte olduğundan daha farklı olabileceğiyle ilgili sınırlama getirdiği açık değildir.⁶³ Ona göre karşıtolgusal durumların nesnelerin gerçekliğine göre belirlenmesi gerektiği zorunlu değildir. Üstelik, bireyleşim ilkesinin kapsamını genişleterek, bir nesnenin edimselliğinin yanında olanaklı tüm dünyalardaki varoluş koşullarını belirleyen bir ilke olarak varsayıldığında, Mackie açısından Wiggins'in ilkesi kabul edilebilir ancak bu durumda ilke tümüyle totolojik olur.⁶⁴ Ona göre bu ilke de bir nesnenin olanaklı dünyalardaki varoluşlarının kendi olanaklılık koşullarıyla sınırlı olduğunu içerir. Bu ilke, neden bazı tür özelliklerinin olumsal değil de özsel olduğunu ve özsel türlerin hangileri olduğunu belirleyen ilkelerin neler olduğunu açıklamaz.⁶⁵

Bunun yanında, Mackie, Wiggins'in bir nesnenin altında kapsandığı türün o nesne için değiştirilemez, yani özsel olması görüşüne katılmaz. Mackie, bir nesnenin belirli bir tür altında kapsanmasının, bu nesnenin başka bir tür altında da kapsanmasını engellemeyebileceğini düşünür. Mackie için bizim kavram şemamız, "leopar-kedigiller-memeli-hayvan" gibi, birden fazla iç içe geçmiş tür kavramı altında kapsanabilir. Bize göre doğru olmasa da Mackie, Wiggins'in D-kuramının, bu tür kavramlar hiyerarşisinde hangi aşamanın özsel töz türüne karşılık geldiğini belirlemek için açık ve döngüsel olmayan bir ilke sunmadığını ileri sürmektedir.⁶⁶ Ona göre, eğer hangi tür kavramının gerçek töz türüne karşılık geldiği döngüsel olmayan bir yola bilinemiyorsa, o zaman, bu türlerin gerçekliğin zihinden bağımsız özellikleri olduğunu savunan Wiggins'in gerçekçiliğinin epistemolojik olarak erişilemez olduğunu gösterir. Bu da Mackie'ye göre, Wiggins'in tür gerçekçiliği kuramının, temelde sınıflandırma biçimimize dayanan bir öznelliğe doğru geri gittiğini gösterir.⁶⁷ Mackie, Wiggins'in ontolojisi doğru olsa bile bunun bizim için bilinemez olduğunu öne sürer. Töz türünü seçme edimimiz, gerçekliğin yapısını keşfetmek yerine kendi kavramsal şemamızdaki bir seçime dayanıyorsa, Mackie'ye göre Wiggins'in gerçekçiliği, eleştirdiği kavramsal göreliliğe geri gitme olasılığını taşır.

Ancak, Wiggins'in kuramı göz önüne alındığında, bize göre, töz türleri belirlenirken a priori kavram analizinden çok, a posteriori bilimsel buluşlara dayandırır. Çünkü, Wiggins'e göre, bir bireyin "leopar" mı yoksa "kedi" mi olduğunu belirleyen, bunlardan hangisinin etkinlik ilkesinin o bireyin davranışını ve süreklilik koşullarını daha iyi ve temel düzeyde açıkladığıdır. Bundan dolayı, burada "nasıl biliriz?" gibi epistemolojik bir sorundan çok, "gerçekte ne vardır?" gibi metafizik bir soru üzerinde durulmaktadır. Wiggins açısından bir nesnenin töz türü (F), onun süreklilik koşullarına

⁶¹Ayrıntılı tartışma için bkz. Ayers, "Individuals without Sortals," 117.

⁶²Wiggins'in kuramı, Leibniz yasasından türetilen bir tür mantıksal zorunluluk savıyla sunulur. Ancak, onun kuramının gerçekliğe uygulanması, nesnelerin türler altında sınıflandırılabilmesine bağlıdır. Mackie'nin eleştirisi de bu sınıflandırmanın basit bir mantıksal adım olmadığını, tersine, belirsizlik ve keyflik içeren bir tür düşünme biçimini olduğunu göstermeyi amaçlar.

⁶³Bkz. Penelope Mackie, *How Things Might Have Been: Individuals, Kinds, and Essential Properties* (Clarendon Press, 2006), 137.

⁶⁴Bkz. Mackie, *How Things Might Have Been: Individuals, Kinds, and Essential Properties*, 142.

⁶⁵Bkz. Mackie, *How Things Might Have Been: Individuals, Kinds, and Essential Properties*, 119.

⁶⁶Bkz. Mackie, *How Things Might Have Been: Individuals, Kinds, and Essential Properties*, 144. Benzer bir eleştiriyi Snowdon'da da görürüz. Ona göre, tür kavramları hem "bir şey" gibi genel kategorileri hem de "kedi" gibi daha belirgin kategorileri kapsayabilse de "şey" kavramı çok genel olduğu için tür kavramı sayılamaz. Bkz. Snowdon, "On the Sortal Dependency of Individuation Thesis," 260. Ancak Wiggins'in tür özcülüğü açısından bu savunulamaz çünkü tür özcülüğü açısından zaman içindeki nesne ya özdeştir ya da değildir. Bkz. Denkel, *Nesne ve Doğası*, 96.

⁶⁷Bkz. Mackie, *How Things Might Have Been: Individuals, Kinds, and Essential Properties*, 133-34. ve bkz.

dayanarak a priori çıkarsanamaz, tersine, onun F olduğu (yani, F'nin etkinlik ilkesini içerdiği) a posteriori keşfedilebilir. Buna göre, Wiggins, tür gerçekçiliğini bilimsel, a posteriori buluşlara dayandırarak, Mackie'nin ileri sürdüğü kavramsal göreliliğe geri gitme olasılığını ortadan kaldırır.

Wiggins'in kuramının mantıksal yapısına odaklanan bir diğer önemli eleştiriyi N. Tennant yapmıştır. Tennant, Wiggins'in temel savlarından biri olan her nesnenin tüm varoluşu boyunca tek bir türe bağlı olması gerektiği çıkarımını eleştirir. Tennant, Wiggins'in bir nesnenin varoluşu boyunca geçtiği farklı aşamaların her birinin bir tür kavramına karşılık geldiği ve bu aşamalardaki türlerin de bir kapsayıcı tür altında kapsanması gerektiği çıkarımının mantıksal bakımdan sorunlu olduğunu, aşamalar zincirinin ya da serisinin ardışık bölümlerinin birbiriyle ilişkili olmasının bu serinin tüm bölümlerinin tek bir ortak üst türe bağlı olmasını gerektirmediğini, burada açıkça belirtilmeyen metafiziksel bir varsayım olduğunu belirtir.⁶⁸ Tennant bunu, tür kavramları hiyerarşisinin yapısıyla ilgili bir ilkeyle şöyle tanımlar: Her tür, mutlak türü sınırlar. Buradaki sınırlama, söz gelimi, "köpek" gibi daha özel bir türün, "hayvan" gibi daha genel bir türün kapsamını sınırlamasıdır. Mutlak tür de kendisinden daha genel tür kavramı olmayan en kapsayıcı temel bir kavramdır.⁶⁹ Tennant'ın önerdiği ilkeye göre, tür kavramları genel bir türe bağlanması gerekir. Tennant için, bir nesne aynı anda iki tür altında bulunabiliyorsa, bu durumda bu iki tür ortak bir sınırlayıcıyı içermelidir ve bu nedenle, her özdeşlik kuralı, en temeldeki genel kuralın özelleşmiş yönüdür. Tennant, türlerin daha genel türler altında kapsanmasına bir sınır getirilmemesi durumunda ortaya çıkacak sorunlara işaret eder. Ona göre, örneğin, insanla köpeğin, köpeklerle kedinin, kediyle aslanın ortak yönleri olması gibi, nesnelerin ortak yönleri olduğu için hepsinin sonunda tek bir en genel tür kavramı altında bulundukları çıkarımı, onun önerdiği türlerin birlikte sınırlama ilkesi gibi ek ilkeler olmadan doğru değildir.⁷⁰

Böylece, Wiggins, özdeşliğin zorunlu yönünü ortadan kaldıran sorunlarla karşılaştığında, her ne kadar sezgilere uymasa da özdeşlik kavramının içeriğini değiştirmek yerine, mantıksal açıdan tutarlı metafiziksel ilkeler önermiştir. Wiggins özdeşliğin biçimsel özelliklerini değiştirmeden, söz gelim, "Gemi" gibi nesneler için katı bir maddi koşul ekleyerek, aynı şekilde, "tırtıl" gibi nesneler için de nesneyi daha kapsamlı bir tür altında sınıflandırarak nesnelerin metafiziksel temellerini oluşturmaya çalışır. Bununla birlikte, Wiggins'in kuramına yöneltilen eleştiriler onun kuramın karşılaştığı güçlükleri göstermeleri bakımından önemlidir. Özellikle, Wiggins'in mantıksal tutarlılıkla oluşturmaya çalıştığı kuramının, parça-bütün ilişkisi, değişim ve türlerin belirlenmesi gibi sorunlardan dolayı olgulara ve bilgiye uygulandığında ortaya çıkan sorunları ele almaları açısından dikkate değerdir.

Sonuç

Bu çalışma, David Wiggins'in bireyleşimin türe bağlılığı ilkesine dayanan D-kuramının yapısını ortaya koymuş ve bu kuramın nesnelerin zaman içindeki sürekliliği sorununa çözümü serimlemiştir. Özellikle Peter Geach'in görelî özdeşlik kuramına (R-kuramı) karşı geliştirilen Wiggins'in mutlak özdeşlik savı, yalnızca yapısal bir karşıtlık olmanın ötesinde, tutarlı bir metafiziksel yapıya ulaşma çabasının zorunlu bir sonucudur. Her ne kadar ilgili alanda yapılan çalışmalarda Geach'in görelî özdeşlik yaklaşımının metafiziksel ilke yükünün azaltılması çabasının olduğu ve özdeşliği bağlamsal kullanıma dayandırması nedeniyle sezgisel olarak incelikli olduğu yönünde yorumlarla karşılaşılsa da bu çalışmada gösterilmeye çalışıldığı gibi, Wiggins, bu yaklaşımın özdeşlerin ayırtedilemezliği ilkesine uymamak gibi mantıksal bakımdan önemli güçlükleri içerdiğini savunmuştur. Wiggins'in D-kuramı, bu mantıksal güçlüğü ortadan kaldırmak için geliştirilmiş metafiziksel bir sınırlama işlevi görmektedir. Wiggins'in benimsediği mutlak özdeşlik düşüncesi, bir nesneyle ilgili özdeşlik yargısı bir kez kurulduğunda, bunun kapsanabilir tüm diğer türler içinde geçerli olmasını zorunlu yapar. Onun bu yaklaşımı, kuramının temel yönlerinden biri olan töz türleri ve aşama türleri ayrımını da gerekli yapar. Töz türleri, nesnenin tüm varoluşu boyunca süren, zihinden bağımsız doğasını ve etkinlik ilkesini belirler. Onun bu tözcü yaklaşımı, "heykel-kil parçası" örneğinde görüldüğü gibi, bu iki varlığın farklı yaşam öykülerini içeren farklı töz

⁶⁸Bkz. N. Tennant, "Continuity and Identity," *Journal of Philosophical Logic* 6, no. 1 (1977): 229.

⁶⁹Bkz. Tennant, "Continuity and Identity," 225.

⁷⁰Bkz. Tennant, "Continuity and Identity," 229-31.

türleri olduğunu göstererek, R-kuramının neden olduğu mantıksal karışıklığı çözer ve Geach'in kuramının açıklayamadığı nesnelerin zamandaki sürekliliğini temellendirir.

Wiggins'in metafiziğinin temel savlarından biri de tür kavramlarının nesnelerin yalnızca şimdiki durumlarını değil, bunun yanında geçmiş ve gelecekteki sürekliliklerini de kapsamıyla ilgilidir. Dolayısıyla, nesnelerin özdeşlikleri ve bireyleşimleri özelliklerin benzerliğinin yanında bir de türlerin sağladığı sınırlar ve düzenliliklerle sağlanır. Wiggins nesnelerin tözsel özellikleriyle tür kavramları arasında ilgi kurar. Onun bu görüşüne göre, nesnelerin bireyleşimleri ve özdeşlikleri nitelik bakımından benzerlikleriyle değil, tözlerin bireysel özellikleri ve türlerle bağıntısına göre olur. Tür kavramlarının, altında kapsanan tikelleri birbirinden ayırma ve sayabilme işlevi taşıdığını, dolayısıyla dilsel ve bilişsel işlevleri gerçekleştirmede kolaylık sağladığını savunan birçok çağdaş düşünürden farklı olarak, Wiggins, tür kavramlarını kendi metafizik sisteminde nesnelerin varolma ilkesini belirleyen, mutlak özdeşliği sağlayan bir töz kavramı olarak tanımlar. Böylelikle, Wiggins'in geliştirdiği D-kuramı, nesnelerin özdeşlikleri ve bireyleşimiyle ilgili süreçlerde tür kavramlarına dayanan bir metafizik koşulun gerekliliğini savunur.

Wiggins, nesnelerin uzay-zamanda nasıl sürdüklerine ilişkin özgün bir yaklaşım sunmuş, özdeşliğin yalnızca kalıcı bir öz olmadığını, bunun yanında değişim ve sürekliliğin birleştiği bir alan olduğunu göstermiştir. Wiggins, özdeşlik kuramını geliştirirken mantıksal bakımdan tutarlı olmayı sürdürmüş ve bu nedenle sağduyuya dayanan ontolojiyi sürdüren özdeşliğin göreceli olduğu yönündeki yaklaşımları eleştirmiştir. Bunun yanında, Wiggins türlerin gerçekliğin bir parçası olduğunu, bizim gerçekliğe yüklediğimiz dilsel yapılar olmadığını, kendisine yöneltilen eleştirilere yanıt verirken görülüşü gibi, gözlem verilene dayanarak ortaya çıkan metafizik temeller olduğunu savunmuştur. Her ne kadar sezgilere uymayan metafizik varsayımları ve epistemolojik güçlükleri içeriyormuş gibi görünse de Wiggins'in özdeşlik, süreklilik, madde ve nesne arasındaki karmaşık bağlantıları serimlemede oldukça önemli yaklaşımlar geliştirdiği söylenebilir. Sonuç olarak, Wiggins'in D-kuramı, mantık, epistemoloji ve metafizik bağlamında özdeşlik ve süreklilik sorununun farklı yönlerini göstermiş ve kendisinden sonraki düşünürlerin bu sorunlar üzerinde durmasını sağlamıştır.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Ali Suat Gözcü
Author Details	¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Felsefe Bölümü, Samsun, Türkiye 0000-0002-5076-0935 alisuatgozcu@gmail.com

Kaynakça | References

- Ayers, Michael R. "Individuals without Sortals." *Canadian Journal of Philosophy* 4, no. 1 (1974): 113–48.
- Chandler, H. S. "Wiggins on Identity." *Analysis* 29, no. 5 (1969): 173–74. <https://doi.org/10.1093/analysis/29.5.173>.
- Denkel, Arda. *Nesne ve Doğası*. Doruk Yayınları, 2003.
- Denkel, Arda. *Object and Property*. Cambridge Studies in Philosophy. Cambridge University Press, 1996.
- Evans, Gareth. "Can There Be Vague Objects?" *Analysis* 38, no. 4 (1978): 208–208. <https://doi.org/10.2307/3327996>.
- Geach, P. T. "Identity." *The Review of Metaphysics* 21, no. 1 (1967): 3–12.
- Geach, P. T. *Reference and Generality: An Examination of Some Medieval and Modern Theories*. Cornell University Press, 1968.
- Geach, P. T. *Reference and Generality: An Examination of Some Medieval and Modern Theories*. Cornell University Press, 1980.

- Kripke, Saul A. *Naming and Necessity*. Harvard University Press, 1980.
- Leibniz, Gottfried Wilhelm. *Philosophical Papers and Letters: A Selection*. 2nd ed. Translated by Leroy E. Loemker. Kluwer Academics Publishers, 1989.
- Lewis, David K. *On the Plurality of Worlds*. Blackwell Publishers, 2001.
- Mackie, Penelope. *How Things Might Have Been: Individuals, Kinds, and Essential Properties*. Clarendon Press, 2006.
- Mooney, Justin. "Criteria of Identity without Sortals." *Noûs* 57, no. 3 (2023): 722–39.
- Noonan, H. W. "On the Notion of a Sortal Concept." *The Philosophical Quarterly* 28, no. 110 (1978): 58.
- Noonan, Harold W. "Wiggins on Identity." *Mind, New Series* 85, no. 340 (1976): 559–75.
- Robinson, Howard, and Ralph Weir. *Substance*. October 3, 2004. <https://plato.stanford.edu/ENTRIES/substance/#Aca>.
- Shoemaker, Sydney. "Wiggins on Identity." *The Philosophical Review* 79, no. 4 (1970): 529.
- Snowdon, Paul. "On the Sortal Dependency of Individuation Thesis." In *From Truth to Reality: New Essays in Logic and Metaphysics*. Routledge, Taylor & Francis Group, 2009.
- Tennant, N. "Continuity and Identity." *Journal of Philosophical Logic* 6, no. 1 (1977): 223–31.
- Wasserman, Ryan. "Material Constitution." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2021. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/material-constitution/>.
- Wiggins, David. "On Being in the Same Place at the Same Time." *The Philosophical Review* 77, no. 1 (1968): 90–95.
- Wiggins, David. *Continuants: Their Activity, Their Being and Their Identity*. Oxford University Press, 2016.
- Wiggins, David. *Identity and Spatio-Temporal Continuity*. Blackwell, 1967.
- Wiggins, David. *Sameness and Substance Renewed*. Cambridge University Press, 2001.